

„MCC
E CĂPUȘĂ
DE STAT”

„Eu aș face tot ce aș putea pentru desființarea Ministerului
Culturii. Nu mai are obiectul muncii. Merge cu frâna trasă.”

UN INTERVIU CU MIRCEA DANIELIUC ÎN » PAGINILE 8-9

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » EDIȚIA DE IAȘI » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

NR. 114 » 10-16 februarie 2007 » Săptăminal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

CREPUSCULUL
CIVIL...

HERCULE POIROT
CONTRA ANTON
PAVLOVICI CEHOV

Emil Brumar

Gazda, sărbătoritul, Selhutin?
Trimis la podeaua scenei scurt,
printr-un upercute: „E un necio-
plit!”. Explicația? Inimaginabilă...

ÎN » PAGINA 11

Underground

Marius Babias

În anii '60, pe cînd în SUA Noua Stîngă testa forme pline de farmec ale politicii și pe cînd feministele declarau că identitatea personală are valoare politică, s-a născut și *underground*-ul. În *underground*, granițele dintre lifestyle, politică și practica revoluționară erau elastice...

ÎN » PAGINA 7

CNC live

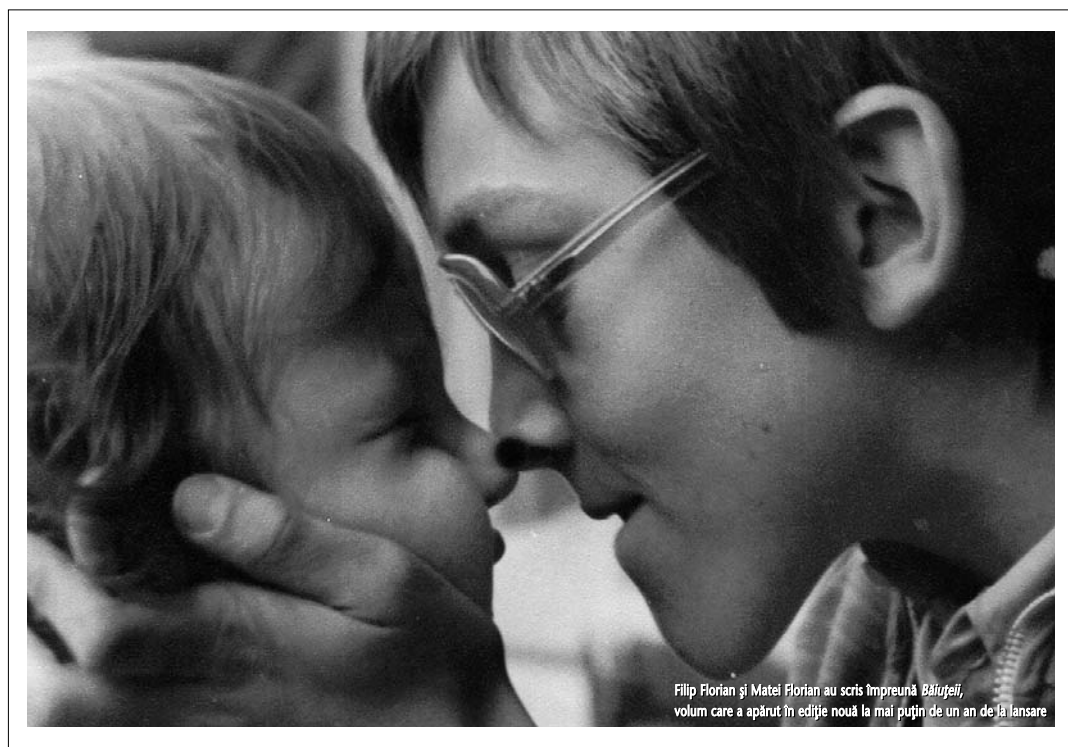
R. Chiruță

Ministrul Adrian Iorgulescu consideră că nu are ce să își reproșeze în legătură cu concursul organizat de Centrul Național al Cinematografiei. „A respectat toate prevederile legale.” Acesta a reamintit că în 2007 se vor face cele mai multe filme din istoria României, suma alocată pentru sesiunea din decembrie fiind de 186 de miliarde de lei vechi.

ÎN » PAGINA 3

S-A CITIT. ACUM SE AUDE
DETALII ÎN » PAGINA 13

Filip Florian, curtat de editorii de peste Ocean

Filip Florian și Matei Florian au scris împreună *Băiuțelii*, volum care a apărut în ediție nouă la mai puțin de un an de la lansare

Este o premieră pentru literatura română. O mare editură americană, Harcourt, dorește să achiziționeze drepturile de traducere pentru întreaga lume, în timp ce pentru Germania acestea sînt solicitate de prestigioasa editură Suhrkamp.

Filip Florian, autorul *Degetelor mici* și coautorul *Băiuțelilor*, este cel mai curtat prozator român al momentului. Agentul literar Simona Kessler se află în tratative cu editura americană Harcourt, care intenționează să achiziționeze drepturile de traducere pentru întreaga lume a volumului de debut al scriito-

rului. Romanul a fost solicitat și de editura germană Suhrkamp. Kessler accentuează faptul că „două editoare de renume internațional au răspuns cu entuziasm și, din numeroasele manuscrise primite spre evaluare, au ales romanul lui Filip Florian pentru programul de toamnă 2008”.

„E foarte dificil, ca autor român, măcar să-ți fie citite niște fragmente, niște mostre de text. Recunosc, vestea aceasta e ca un aliment care are un drum mai lung pînă la a-mi intra în sînge și a-l conștientiza cu totul. Lucrurile s-au întîmplat oarecum peste noapte, este o bucurie foarte mare pentru mine, dar parcă e un film în care întîmplător e cineva cu numele meu, nu mă văd neapărat pe mine acolo”. – Filip Florian

CITIȚI GRUPAJUL DIN » PAGINILE 4-5

Adrian Pinteza intenționează să pună din nou în scenă opera rock a lui Andrew Lloyd Webber, *Jesus Christ Superstar*, jucată de studenții săi la ArCub, în 2006, însă spune că nu reușește să-și găsească sponsori care să plătească drepturile de autor ale producției.

PE SCURT

Primăria Capitalei cumpără imobilul UNITER

Proprietarii imobilului în care își desfășoară activitatea Uniunea Teatrală din România (UNITER) cer peste două milioane de euro pentru clădirea din strada George Enescu, sumă pe care municipalitatea este dispusă să o ofere, a declarat marți, 6 februarie a.c., primarul general Adriean Videanu. Uniunea Teatrală din România (UNITER) a fost somată săptămîna trecută să părăsească sediul în care își desfășoară activitatea, după ce negocierile purtate de municipalitate cu proprietarii clădirii din strada George Enescu eșuaseră. Imobilul a fost cîștigat în instanță de fostul proprietar, în martie 2006. Ion Caramitru a afirmat la momentul respectiv că decizia justiției este „un act de dreptate” și a început demersuri pe lângă Ministerul Culturii și pe lângă municipalitatea Bucureștiului pentru a păstra actualul sediu. Printr-o Hotărîre de Guvern, UNITER a primit în folosință gratuită casa în care își desfășoară activitatea pe o perioadă de 49 de ani.

România la Berlină

Țara noastră este reprezentată la ediția de anul acesta a Festivalului Internațional de Film de la Berlin, ce are loc între 8 și 18 februarie, de lungmetrajul de debut al lui Cătălin Mitulescu, *Cum mi-am petrecut sfîrșitul lumii*, și de scurtmetrajul *The Sound of Mountains* de Alexandru Belc. Totodată, actrița Maria Popistașu este prima participantă din România la proiectul „Shooting Stars”, derulat de European Film Promotion – o rețea de promovare a filmului european – în primul weekend din timpul festivalului. Nici un film românesc nu a fost selecționat anul acesta în competiția oficială a Berlinalei sau în secțiunea Panorama (cum s-a întîmplat la ediția trecută cu *Legături bolnăvicioase*, în regia lui Tudor Giurgiu).

Golani și lichele

În fotbal, patima suporterilor anulează orice rațiune. Fascinația pentru o echipă exclude elementele „obiective” pe care le pun în joc suporterii adversi. Nu contează că-i o echipă înființată de Securitate, iar tu ești anticomunist convins, nu contează că formația respectivă n-are performanțe europene, nu contează că șefii actuali ai clubului sînt implicați în vreo Țigaretă II sau alte afaceri oneroase, nu contează nici măcar că sînt teribil de antipatici. Tu ești fan al respectivei echipe și discuția s-a terminat. Fan pînă la capăt.

În politică, cel puțin la nivelul convenției generale, criteriile sînt altele. Aici analizezi înainte de a decide pe cine susții. În politică, o acțiune proastă a „căpitanului de echipă” ar trebui, în principiu, să te trimită deja spre analize care te îndepărtează sufletește, dar mai ales rațional de echipa pe care o conduci. Principiul acesta s-a aplicat însă destul de rar la noi. Cită vreme Ion Iliescu a controlat hățurile statului, a beneficiat de o groază de fani, care n-au luat în calcul nimic altceva decît simpatia proprie pentru personaj, orice element exterior obiectiv fiind respins categoric ca o „încercare de manipulare” a conștiințelor. Mulți analiști au explicat asta prin nevoia de tăcut, de fac-totum în fruntea țării, pe care o resimțea un popor încăput a aproape jumătate de secol pe mîna unei

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Lucian Dan TEODOROVICI

dictaturi feroc. Odată cu căderea regimului iliescian, lucrurile păreau a fi intrat într-o normalitate.

Surprinzător însă, într-un timp foarte scurt, Traian Băsescu a reușit să spulbere normalitatea. În ultimii doi ani – și, accentuat, în ultimele luni – actualul președinte a dat naștere unei noi clase de fani, de împătimiti la extremă, care exclud orice argument. Au reapărut în presă articole infierbîntate ce aduc cu niște ode, care pur și simplu trasează o linie fermă în societatea noastră: dacă ești pro-Băsescu, înseamnă că faci parte dintre cei buni, dacă susții pe altcineva (sau nici măcar pe altcineva, ci doar te declari împotriva practicilor actualului președinte), înseamnă că răul te guvernează. Ar trebui să-ți fie rușine. Să te ascuzi în casă. Și, mai ales, să taci!

Este exact mentalitatea care a făcut ca, în '90, cumplita manipulare transformată în tragedie a aducerii minerilor să fie aplaudată de „oamenii de bine”. Care nu-i priveau pe cei din Piața Universității ca persoane cu altă opțiune politică, ci pur și simplu ca dușmani ai poporului și, prin urmare, dușmani ai bine-

lui. Oamenii de bine, iată, au reapărut. Iar ei salută cu fervoare orice gest al președintelui. Odinioară, adversarii lui Iliescu erau golani. Actualmente, adversarii lui Băsescu sînt lichele. Ambele epitețe aparțin președinților perioadei. Iar golani de atunci și lichelele de azi nu urmăresc decît, prin acțiuni perfide, izvortite din sufletul lor negru, să distrugă România, să o arunce în corupție generalizată, într-un cuvînt, să facă rău...

Traian Băsescu cultivă falia creată în rîndul populației, avînd permanent o sticlă cu gaz în mîna din care toarnă, constant, peste foc. Aproape înfricoșător e că pare să facă asta cu un fel de calm, cu o detașare ce aduce a calcul politic. În acest timp, fanii președintelui din presă sau din lumea politică se strădu-

» Odinioară, adversarii lui Iliescu erau golani. Actualmente, adversarii lui Băsescu sînt lichele.

iesc să implementeze teza conform căreia „Traian Băsescu e tot mai singur în lupta lui”. Cu perfidie! Căci, în fond, președintele nu e deloc singur: e susținut de PD, un partid mamut (conform sondajelor), și de un pseudo-partid, PLD, care mai strînge 5% din voturi. Și îi stă în cale doar „o anumită parte a presei”. Cealaltă parte îi e complet supusă. Oare nu seamănă situația asta cu alta din istoria postdecembristă a României? Oare Ion Iliescu nu era la fel de „singur”, doar cu un partid uriaș și docil în spate, cu partea „bună” a presei alături și cu milioane de români fani entuziaști?

Deja citesc pe bloguri, pe forumurile ziarelor reacții care nu mai au nimic de-a face cu democrația: „Propun să ne adunăm în fața Palatului Victoria și să dăm foc odată acestui sălaș al răului”; „O să-mi adun prietenii, cunoștințele, neamurile și o să ieșim în piață să dăm de pămînt cu netrebnicii”. Etc. etc. În timpul asta, „lichelele” încep să-și pună tot mai mult problema dacă nu cumva e mai bine să tacă și să-și vadă de drum. Și, cum de la 1 ianuarie 2007 drumurile merg în mult mai multe direcții, aceleași „lichelele” reîncep a le lua în calcul. Anii '90 par a se apropia de noi, în ciuda logicii, în ciuda cursului firesc al timpului, în ciuda acelor vorbe frumoase prinse, timp de 17 ani, sub o sintagmă devenită clișeu: „cuceririle democrației”.

CAPITALA CULTURALĂ

Mai multe bilete la concertul Scalei din Milano

Finalul de februarie aduce la Sibiu unul dintre cele mai așteptate evenimente muzicale din programul Capitalei Culturale Europene: concertul extraordinar al Ansamblului Instrumental al Scalei din Milano, ce va avea loc la Sala Thalia, pe 25 și 26 februarie, de la ora 19.

Numai cea de-a doua seară va fi accesibilă publicului, prima fiind complet acaparată de invitați oficiali, fie din Sibiu, fie veniți de la București sau din Italia. Organizatorii au decis săptămîna aceasta să mai pună în vînzare alte aproape două sute de bilete pentru concertul susținut de Ansamblul Instrumental Scaligero,

după ce primele au fost epuizate aproape imediat. Acestea vor fi scoase la vînzare luni, 12 februarie, la Sibiu.

„După punerea la dispoziția Sălii Thalia a 150 de bilete spre a fi vîndute publicului pentru ziua de 26 februarie, organizatorii, luînd în considerare importanța evenimentului și interesul foarte mare generat de acesta, au decis vînzarea integrală a locurilor pentru ziua de 26, adică suplimentarea cu încă 195 de bilete”, spun reprezentanții Asociației Sibiu CCE 2007.

Vînzarea primelor 150 de bilete pentru public a stîrnit scandal din cauza faptului că numai o parte dintre acestea au ajuns la casa de

bilete în ziua și la ora anunțată, restul fiind vîndute de Filarmonică cu o zi înainte, unor „melomani aflați pe lista de așteptare”.

La Sibiu nu vor sosi corul și orchestra Scalei, așa cum se credea inițial, ci Ansamblul Instrumental Scaligero, format din 12 instrumentiști. Aceștia vor interpreta lucrări de Rossini, Morlacchi, Rota și Bernstein. Scala din Milano a mai fost prezentă pe scenele din România, la diferite ediții ale Festivalului „George Enescu”. La ediția din 2001, bucureștenii au avut privilegiul să asculte Orchestra și Corul Operei Scala din Milano. (Veronica Niculescu)

CITATUL SĂPTĂMÎNII

Regizorul Radu Mihăileanu, președintele Festivalului de Film Românesc ce a avut loc săptămîna trecută la Paris: „Publicul a fost foarte numeros și acest fapt confirmă succesul unor Corneliu Porumboiu, Cristi Puiu, Cătălin Mitulescu... Foarte bunele scurtmetraje ne încurajează și mai mult, înseamnă că și ediția de anul viitor o să fie extraordinară, înseamnă că cinematografia română va fi bună pe mulți ani de aici înainte”.

DRAMATURGII SĂPTĂMÎNII

- » Doug Wright va fi prezent pe 17 februarie, la Teatrul Odeon din București, la premiera spectacolului *Sint propriu mea soție*, bazat pe o piesă a sa care a cîștigat premiul Pulitzer în 2004. Aceasta este a doua piesă a autorului american pusă în scenă la Odeon de regizoarea Beatrice Rancea, după *Quills/ Marchizul de Sade*.
- » Matei Vișniec, cel mai jucat dramaturg român în lume, va debuta, pe 11 februarie, pe o scenă de teatru din Israel, cu una dintre cunoscutele sale piese – *Istoria comunismului povestită pentru bolnavii mintal*. Aceasta este montată în ebraică, la Teatrul Karov, din Tel Aviv, de Nicu Nitai, artist evreu născut în România. Vișniec va fi prezent la premiera spectacolului, iar pe 12 februarie va participa la o întîlnire cu publicul, organizată la Institutul Cultural Român din Tel Aviv.

SUPLIMENTUL LUI JUP

Transmisiune înregistrată de la MCC

Ministerul Culturii și Culturilor (MCC) speră să recupereze în maximum zece zile viorea „Antonio Stradivarius 1702”, cumpărată de statul român în urmă cu 50 de ani și aflată în prezent în posesia lui Mădălin Voicu.

R. Chirugă

Ministrul Adrian Iorgulescu a precizat marți, 6 februarie a.c., că după ce a cercetat toate documentele aflate în arhiva MCC, nu mai există nici un dubiu că viorea aparține statului, și nu familiei Voicu. „Am trimis o notificare Fundației Internaționale «Ion Voicu», prin care le-am cerut ca în două săptămâni să se prezinte la sediul ministerului cu viorea. De asemenea, dacă au acte care să dovedească dreptul lor de proprietate, eu îi aștept. Dacă nu au, și nici nu aduc viorea, îi dăm în judecată”, a precizat Iorgulescu.

Acesta a menționat că din cercetările instituției reiese că viorea a fost cumpărată de statul român în august 1956, la prețul de 80.000 de franci elvețieni, iar o săptămână mai târziu a fost dată, printr-un contract de comodat, lui Ion Voicu, cu obligația „să o restituie la solicitarea comandantului”. Acest lucru s-a și întâmplat în 1986, când instrumentalul a fost dat Filarmonicii „George Enescu” din București, de unde a ajuns la Muzeul de Artă al României. „În mod surprinzător, pe 5 ianuarie 1990, viorea a fost ridicată de aici de către Ion Voicu, în baza unui simplu bon de mână. Evenimentul straniu, dar îl punem pe seama faptului că în acei ani s-au întâmplat multe lucruri stranii”, a admis ministrul.

Evenimentul straniu s-a întâmplat și mult mai aproape de timpurile noastre. De exemplu, ministrul a aflat abia marți că viorea – estimată acum la 1,5-2 milioane de euro – a fost dusă la reparații la Cluj anul trecut, fără nici un document însoțitor și fără pază. Dezvăluirea a fost făcută chiar de cel care a transportat-o – violonistul Gabriel Croitoru, prezent la conferința de presă unde s-a discutat despre acest subiect. „Domnul Mădălin Voicu m-a rugat să-l ajut să repare instrumentul, care se crăpase pe una dintre fețe. Am preluat viorea doar pe baza

unei declarații date de mine și am dus-o la Cluj, unde este un lutier pe care-l consider suficient de bun, cu mașina, cu un coleg. Nu știu dacă viorea era asigurată, nu era treaba mea”, a susținut Gabriel Croitoru.

„Nu știam că instrumentalul a fost reparat. Nu am fost informat despre aceasta”, a admis Adrian Iorgulescu. Ministrul a precizat că, după ce va recupera viorea, se va organiza un concurs prin care va fi desemnat un violonist care să o primească în comodat. Un concurs asemănător a avut loc și în 1999 și, deși s-a declarat un câștigător în persoana lui Gabriel Croitoru, viorea nu a ajuns nici până acum la el.

CNC live

Al doilea subiect adus în discuție a fost cel privind contestațiile depuse împotriva rezultatelor de la ultimul concurs, din decembrie 2006, organizat de Centrul Național al Cinematografiei. Deși acestea nu au fost încă soluționate, ministrul Adrian Iorgulescu consideră că nu

are ce să își reproșeze. „Concursul a respectat toate prevederile legale. Ministerul Culturii a avut obligația să asigure cadrul normativ, și a făcut asta prin ordonanța 39, să stabilească regulamentul, și a făcut-o”, a adăugat Adrian Iorgulescu. Acesta a reamintit că în 2007 se vor face cele mai multe filme din istoria României, suma alocată pentru sesiunea din decembrie fiind de 186 de miliarde de lei vechi. „În rest, s-a susținut că juriul a fost subiectiv. Credeți că există vreun juriu care să nu fie subiectiv în lumea asta? S-a spus că numele din juriu nu erau prea cunoscute. Dar acele nume au fost desemnate de uniunile de creație din cinematografie. Cei nemulțumiți să se îndrepte spre acestea, nu spre minister”, a argumentat ministrul.

Totuși, Adrian Iorgulescu a precizat că este deschis să organizeze o dezbatere publică privind regulamentul de desfășurare a concursului, dar nu vrea să discute despre schimbarea legii. „E prematur, abia a fost promulgată”, a explicat Iorgulescu.

PATRIMONIUL EUROPEAN

Secretarul general Virgil Nițulescu a precizat că patru monumente importante din România au fost incluse pe lista patrimoniului european, o listă care

se formează abia acum și care adună repere culturale pentru spiritul Uniunii Europene. Este vorba despre Ateneul Român, despre Palatul Cantacuzino,

unde se află în prezent Muzeul „George Enescu”, tot din București, Ansamblul Brâncuși din Tirgu-Jiu și Cetatea Histria din Constanța. „Criteriile de ale-

gere au avut în vedere ca acel monument să aibă legătură cu identitatea UE din punct de vedere cultural, dar mai ales politic”, a explicat Virgil Nițulescu.

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Radu Pavel GHEO

Frica de Băsescu

Trebuie să fii un adversar îndrăjit al președintelui României, să-l dețezi din toți rărunchii, ca să nu observi un lucru evident: de la scandalul „bilețelului lui Târceaanu” majoritatea partidelor parlamentare, mai toți oamenii politici și aproape toate trusturile media (radiouri, televiziuni, ziare) au pus tunurile la foc continuu pe Traian Băsescu. Totul a început cu interpretarea extrem de distorsionată a celui bilețel, model de orbire voluntară a „analizilor” de la noi. Și când te gîndești ce reportaje de mare frumusețe și subtilitate ar fi putut ieși de aici: toate intervențiile – legale și semilegale – ale premierului în favoarea omului de afaceri Dinu Patriciu, combinate cu relațiile strict financiare ale liderilor PNL cu același Patriciu, apoi afinitatea lui Patriciu pentru jocul dublu (PNL-PSD) și surprinzătoarea concordie existentă între opoziția pesedistă și partea de guvernare penelistă... în fine, o minunăție de analiză jurnalistică! Ce-i drept, unii au făcut și așa ceva, dar imaginea de ansamblu e cea de care pomeneam la început: toate tunurile pe Băsescu.

Un nou scîndăluș s-a iscat și pe tema a doi muncitori români din Irak, care, lucrînd într-o bază militară, au fost prinși filmînd, deși știau că e interzis. Au început întrebările cu adresă directă la președinte: de ce a pomenit de cei doi abia după trei luni, oare chiar nu i-a pîsat de ei, cum de-i lasă pe bieții oameni pe mîna americanilor în loc să...? Și așa mai departe. O explicație la mîntea cocoșului ar fi aceea că muncitorii respectivii au încălcat niște reguli, conștienți (sper) de riscurile pe care și le asumă. În plus, Ministerul Afacerilor Externe a amintit că mai sînt destui români aflați în situații asemănătoare (arestați sau anchetați în țări străine), iar în cazul celorlalți nu s-a făcut scandal nicăieri.

(În paranteză fie spus, cu ocazia asta am aflat cu stupoare că e vorba de peste 7.000 de oameni, ceea ce nu-mi creează o impresie extraordinară despre conștiința noastră.)

Revenind la idee, am remarcat – cum am remarcat și o mulțime de cititori ai ziarului de la noi pe forumurile on-line – obstinația cu care se vinează greșile și se caută vinile președintelui. Nici un om politic din ultimii șaptesprezece ani, indiferent cît de antipatic, veros sau tiranic va fi fost, nu a avut

» **M-a neliniștit îndrăjirea și graba cu care s-a creat coaliția anti-Băsescu – o uniune (altfel extrem de eterogenă) de extremiști, socialiști, liberali, oportuniști și trusturi media.**

parte de asemenea canonade. Ciudățenia nu poate fi explicată decît în două feluri: ori, grație intrării în UE, întreaga lume politică și mediatică autohtonă și-a făcut *mea culpa* și i-a crescut o moralitate de neclintit, ori acea lume e speriată de Băsescu și ar da orice ca să scape de el.

Cum prima variantă e extrem de improbabilă (deși nu imposibilă, fiindcă există și minuni), înclin să cred că Băsescu sperie. Sperie al naibii de tare. Iar cînd vezi că aceiași oameni care îl critică obsesiv pe președinte o folosesc sistematic drept țintă și pe doamna Monica Macovei, ministrul Justiției, poți construi ușor ipoteze de lucru.

Monica Macovei a venit din afara sistemului politic și a încercat să schimbe regulile după care funcționa justiția în România. Nu a plăcut. Cu atît mai puțin trebuie să placă Traian Băsescu. El pare atît de diferit și de *pitoresc* în lumea marilor învîrteli românești fiindcă vrea să schimbe regulile jocului, reguli constituite pe vremea FSN-ului și acceptate în timp de toți jucătorii ajunși la masă.

Nu știu dacă regulile propuse de el sînt mai bune sau mai rele, dar deocamdată nu am motive să mă neliniștesc. Chiar dimpotrivă. M-a neliniștit însă îndrăjirea și graba cu care s-a creat coaliția anti-Băsescu – o uniune (altfel extrem de eterogenă) de extremiști, socialiști, liberali, oportuniști și trusturi media. Acum am văzut zeci de personaje cu apucături tiranice sau oligarhice cunoscute, dar care invocă trufaș legea, Constituția și democrația. Ironia sorții face că în trecut mulți dintre ei au călcat adesea în picioare legea, Constituția și democrația. Mă uit, mă uit la ei și am permanent senzația că vîd o haită, altfel dezbinată, care se agață ciopor de un ciolan mare și gras. Un ciolan care le-ar putea fi smuls...

Miza trebuie să fie foarte mare.

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

Keep walking, MRU!

Nu mi-au plăcut niciodată politicienii, fie ei cu moacă occidentală, fie de aici de prin bătătura noastră dragă. În același timp, am fost întotdeauna conștient că majoritatea celor care capătă suficiență notorietate publică încît să-i denumim „locomotive electorale” sînt oameni inteligenți, care nu ezită în nici un chip să-și folosească zestrea de la Mama Natură pentru a-i face acesteia lifting-uri faciale, cu lejeritatea cu care un bun chirurg montează silicoane și după o jumătate de votcă.

Cu toată lipsa-mi de venerație pentru politică și oamenii săi, unul dintre puținele personaje care mi-au cîștigat (aproape necondiționat) simpatia se numește Mihai Răzvan Ungureanu. Iar asta mai ales pentru că, inteligent fiind, „MRU” degajă și vreo două dimensiuni-lipsă din construcția politicianilor: bunul simț și educația. Drept urmare, cînd, la sfîrșitul săptămîinii trecute, toată lumea chibîța ca la pariuri pe tema „îți va da sau nu demisia ministrul de Externe?”, eu unul eram convins că răspunsul la această întrebare e, limpede, „da”. Eram sigur de gestul firesc pe care dînsul avea să-l facă, pentru că prezența sa pe scena publică nu recomanda alt deznodămînt, după tot tărăboiul pornit din gestul celor doi inconștienți din Irak. Dacă am fi vorbit despre aproape orice alt înalt demnitar aflat într-o funcție importantă, ne-am fi putut aștepta la tărăgănări, trageri de tricou și jocuri de gleznă.

Ei bine, pentru că trăim într-o țară-stadion, mișcarea persoanei publice Mihai Răzvan Ungureanu,

absolut normală, a trezit discuții pe la toate talk-show-urile. Altfel spus, dacă MRU nu dansează din buric pe agenda publică, au grijă alții să pornească bairamul. Cel mai amuzant a fost să-l văd pe Cozmin Gușă, un individ apropiat ca vîrstă de Ungureanu, perorînd pe ideea că gestul demisiei a fost făcut de fostul ministru tocmai pentru a cîștiga capital de imagine. În fapt, ca să rezum, am hohotit teribil auzindu-l pe Cozmin Gușă vorbind despre moralitate și despre preocupare pentru imaginea proprie. E ca și cum lupul din „Scufița Roșie” s-ar trezi, într-o bună zi, să-și acuze semenii de canibalism. Amuzante, pînă la un punct, au fost și istoriile petrecute înainte de momentul demisiei, în zglobiul studio al Antenei 3; îți știi sigur, cel cu Ion Cristoiu – domnul care acum vreun an scoțoa prin biblioteca lui Adrian Năstase – și Valentin Stan, care mi se pare că vrea să-l imite în discurs pe Cristian Tudor Popescu și la laptop pe doamna prezicătoare de la OTV. Evident, și acolo, cei doi au trecut pe toate fețele personajului public Mihai Răzvan Ungureanu, vorbind, din postura incontestabilă de experți în exhaustivitate, despre responsabilitatea ministrului de Externe.

Ca să fie clar: nu sînt văr de-al cînspelea cu Mihai Răzvan Ungureanu și nici nu-mi lucrează nevăsta pe la Ministerul Afacerilor Externe. Pur și simplu, am simțit că-mi sare tandăra auzind pleiada de experți în „decentă” vorbind despre trăsăturile unui personaj cu care nu vor avea niciodată nici în clin, nici în mîneacă.

AUTORUL DEGETELOR MICI A ACCEPTAT OFERTA HARCOURT

Filip Florian, curtat de

Este o premieră pentru literatura română. O mare editură americană dorește să achiziționeze drepturile de traducere pentru întreaga lume, în timp ce pentru Germania acestea sînt solicitate de prestigioasa editură Suhrkamp.

Marți, exact în același timp sau cum *Degete mici* pot cuprinde toată lumea

Filip Florian, autorul *Degetelor mici* și coautorul *Băiușelilor*, este cel mai curtat prozator român al momentului. Cu un contract deja semnat cu editura maghiară Magveto, Florian se află în tratative cu editura americană Harcourt, care intenționează să achiziționeze și drepturile de traducere pentru întreaga lume a volumului de debut al scriitorului. Agentul literar Simona Kessler negociază în același timp și cu editura germană Suhrkamp. Kessler accentuează pe faptul că „două editoare de renume internațional au răspuns cu entuziasm și, din numeroasele manuscrise primite spre evaluare, au ales romanul lui Filip Florian pentru programul de toamnă 2008”.

Filip Florian a primit premiul pentru debut al revistei „România literară” pe 2004 și se înscrie în acea categorie de scriitori pentru care Lucian Dan Teodorovici, coordonatorul colecției care l-a publicat, „Ego. Proză” de la Polirom, ar fi pariat ca editor. Prin publicarea lui Filip Florian de către Harcourt, în Statele Unite ale Americii, lumea editorială românească s-ar afla în fața unei premiere.

Agentă literară Simona Kessler poartă discuții cu s-a produs întîlnirea cu editorul american și în ce context a devenit tentant volumul *Degete mici* pentru acesta: „La Tîrgul de la Frankfurt din 2006 m-am întîlnit, ca de obicei, cu

Filip Florian și Matei Florian au scris împreună *Băiușelii*, volum care a apărut în ediție nouă la mai puțin de un an de la lansare

EDIȚII HARDCOVER

Poliromul a publicat de curînd, în ediții *hardcover*, romanele *Băiușelii* și *Degete mici*, într-un moment în care vînzările în cazul autorilor români contemporani au crescut. Filip Florian explică interesul crescînd al cititorilor pentru scriitorii tineri: „Asistăm la o reorientare a publicului destul de evidentă către literatura română și destul de normală. Foarte mulți ani nici nu s-a prea scris și nici nu s-a prea citit literatură română. A fost o vreme plină de patimi politice, plină de recuperare, o poftă după traduceri, care lipsiseră și s-a ajuns acum la un soi de normalitate: lumea s-a umplut de golurile care existau și acum se întîmplă ceea ce va constitui normalitatea multă vreme de acum înainte”.

Kent Wolf de la Harcourt în lobby-ul Hotelului Frankfurter Hof, locul cel mai aglomerat înainte de începerea tîrgului de carte. E de bon-ton să te întîlnești acolo, chit că te calci în picioare și nu înțelegi nici pe sferă din ce-ți spune interlocutorul. În toată forfota mondenă și hărmălaia de nedescris, într-un colț la o cafea și o țigară, Kent m-a rugat să-i povestesc romanul *Degete mici*. I-am lăsat, firește, și prezentarea romanului și fragmente de traducere, iar după o lună am primit un e-mail entuziast cu solicitarea de a trimite un exemplar de lectură. Am expediat exemplarul, care s-a pierdut însă în neantul poștei, așa că la mijlocul lui ianuarie am trimis un al doilea exemplar, iar în nici două săptămîni a venit oferta pentru drepturile de tradu-

cere, nu numai pentru America, ci pentru întreaga lume”.

„The wonderful Little Fingers”

Editura americană Harcourt, cu o tradiție de peste 80 de ani, este clientul Agenției literare Simona Kessler de peste zece ani, pentru care a vîndut în România autori importanți precum Vladimir Nabokov, Hannah Arendt, Octavio Paz, Joyce Carol Oates, Harold Bloom etc. Harcourt i-a publicat, între alții, pe Günther Grass, Jose Saramago, Italo Calvino, Umberto Eco, Stanislav Lem sau Bohumil Hrabal. „Pentru «*the wonderful Little Fingers*» oferta a venit de la

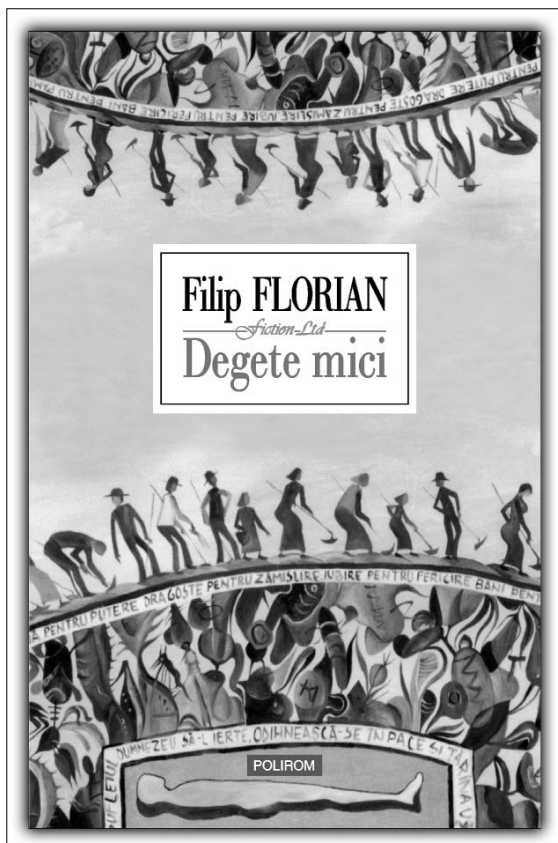
Filip Florian s-a născut pe 16 mai 1968, în București. Între 1990 și 1999, a fost redactor la „Cuvîntul”, apoi corespondent al posturilor de radio Europa Liberă și Deutsche Welle. Primul său roman, *Degete mici* (Polirom, 2005), a fost recompensat cu Premiul pentru debut al „României literare” și al Fundației Anonimul, cu Premiul de excelență pentru debut în literatură al U.N.P.R. și cu Premiul pentru cel mai bun debut în proză al Uniunii Scriitorilor din România.

„Nu sînt critic literar, pot spune despre Filip Florian numai că-mi place nespum cum scrie și că este un om minunat, «născut să fie scriitor», citind-o pe Katharina Raabe de la Suhrkamp.” – Simona Kessler

DE A FI TRADUS ÎN ÎNTREAGA LUME

editorii de peste Ocean

» „Oferta care cuprinde un avans de patru zecouri și procente din vânzări care ajung pînă la 12,5% contează, firește, dar mai important mi se pare faptul că două editoare de renume internațional au răspuns cu entuziasm și că din numeroasele manuscrise primite spre evaluare, au ales romanul lui Filip Florian pentru programul de toamnă 2008.” – Simona Kessler

Drenka Willen, o legendă vie a lumii editoriale americane, editoarea lui Octavio Paz, Günter Grass, Jose Saramago, ca să-i numesc numai pe cei premiați Nobel”, adaugă Kessler, care pomeneste și despre o coincidență fericită: „oferta de la americani ar fi fost îndeajuns prielaj de mare bucurie, dar exact în aceeași zi a venit și oferta de la prestigioasa editură germană Suhrkamp, fondată la îndemnul lui Hermann Hesse în 1950, care i-a publicat pe Eliade, Gioran, Paul Celan și Tudor Arghezi, ca să-i numesc numai pe cei mai notabili autori români”.

Filip Florian a declarat în cea mai recentă ediție a emisiunii „Suplimentul de cultură” că nu a „digerat” încă în totalitate veștile: „E foarte dificil, ca autor român, măcar să-ți fie citite niște fragmente, niște mostre de text. Recunosc, vestea aceasta e ca un aliment care are un drum mai lung pînă la a-mi intra în sine și a-l conștientiza cu totul. Lucrurile s-au întimplat oarecum peste noapte, este o bucurie foarte mare pentru mine, dar parcă e un film în care întimplător e cineva cu numele meu, nu mă văd neapărat pe mine acolo”. Scriitorul spune că nu și-a calculat șansele de a fi

» „De la bun început, adică din faza manuscrisului primei sale cărți, *Degete mici*, primit spre lectură, aș fi pariat, ca editor, pe succesul său ca scriitor. Confirmarea părerii mele a venit de la referenții editurii, care-au scris entuziasmat despre roman. Prin urmare, acum n-avem decît să ne bucurăm, alături de Filip, de toate celelalte reconfirmări, premiile primite, succesul la critică și la cititori și, în fine, interesul internațional de care începe să se bucure prima lui carte. Același traseu, sînt convins, îl vor avea *Băiuștii*, scrisă împreună cu Matei Florian, precum și cărțile sale viitoare.” – Lucian Dan Teodorovici, coordonatorul colecției „Ego. Proză” de la Polirom

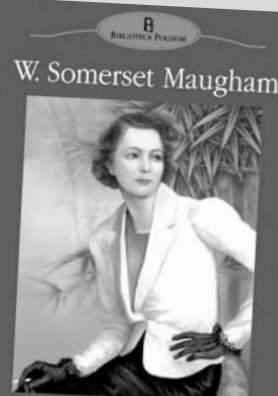
tradus în străinătate: „A fost probabil și norocul, mama mea numește povestea asta «a avea stea». Bineînțeles că a fost vorba și de puterea editorului, de arta sa de a alege lucruri care merită tipărite și apoi a le susține tenace. Pentru că e greu pentru un cititor normal să aște, să ghi-

cească sau să știe ce merită citit și ce nu. Timpul fizic nu mai ajunge pentru a răzbi între atîtea titluri. Și atunci toate aceste elemente contează enorm ca unele cărți să iasă mai în față decît altele”.

Pagini realizate de George Onofrei

VĂLUL PICTAT – O NOUĂ ECRANIZARE DUPĂ UN ROMAN TRADUS LA POLIROM

Începînd cu 16 martie, în cinematografele din toată țara, *Vălul pictat*, o nouă ecranizare după romanul omonim de W. Somerset Maugham, tradus în colecția „Biblioteca Polirom”.

Vălul pictat

Un film cu Edward Norton și Naomi Watts în rolurile principale.

UN FILM DISTRIBUIT DE
MEDIAPRO
DISTRIBUTION

SALUTĂRI DE LA PETRILA DE ION BARBU

Laibach

În 1994, când am ascultat prima dată Laibach (albumul *NATO*), spațiul ex-ugoslav era prfjolit de război civil. Scrisesem un articol melancolic despre Bijelo Dugme,

trupa ce exprimă, cred, esența poeziei vecine. Obișnuit cu etno-rockul, sunetul Laibach mi s-a părut excentric și de neînțeles. Kraftwerk sau Die Krupps (din membrana cărora slovenii recunosc a proveni) dezvoltă un minimalism computerizat și industrial, fără a pierde melodia, ingredient ce atrage publicul și face memorabilă (rice?) piesă muzicală. Nici Laibach nu neglija asemenea delicat. Dar la ei predomină, în multe albume, experimentalismul *dark*. Vocea e împinsă în registrul de jos, sonoritățile cavernoase fiind mai degrabă specifice genului *death-metal*, destul de prizat în epocă. Nu lipsește de importanță mi s-a părut detaliul că discul era editat de Mute Records, adică – știți, desigur – casa Depeche Mode. Folosirea sintetizatoarelor duce Laibach în direcție opusă Depeche-ilor. Agresivitatea nefredonabilă nu-i cea mai bună cale să ajungi în *mainstream*, dacă ești un muzician care vrea să devină brand, bogat, idol, nume comun. Altfel zis: star!

Probabil că Laibach nici nu voiau să ajungă așa ceva, cu piesele lor ca scrișnetul de fiare, scos de-o macara uzată. Cine, afară de fanii devotați, să înțeleagă versuri într-o limbă rușoașă, la fel de plăcută urechilor ca discursul pinioanelor ruginite? Muzica acestei trupe a rămas undeva, în coada unui playlist infinit, pe care știi că n-o să-l parcurg vreodată. Nici asemenea cu (azi mai cunoscuții) Rammstein nu mi-a făcut acceptabil sunetul de concasoare și-alte mașinării pneumatice. Iar prelu(cr)area unor piese cunoscute – *Final Countdown*, *In The Army Now*, *Life Is Life* – părea

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

o intrare în atenție la fel de inspirată ca *Oda bucuriei* la flășnetă!

Așa că, pînă recent, am trecut numele în categoria curiozităților. Când am simțit nevoia să-mi răchetez neuronii, am folosit Nine Inch Nails. Dar s-a nimerit să ajungă pe display video-clipurile Laibach și mi-a picat fisa: kling-klang! Știu, nu se cade acum să fac pe deșteptul, dar parcă pot să m-abțin? Mesajul vizual adăugat materialului sonor nu îndeamnă la entuziasm ieftin. Perioada extinsă în care au fost realizate videoclipurile face destul de riscantă categorisirea sau interpretarea. Animațiile 3D, avangardiste, cool & trendy la mijlocul anilor '90, par acum desuete și excesive. (Folosind computerele pentru grafică, Kraftwerk izbuteau acum vreo 3 ani un tur de forță cu valoare artistică indiscutabilă!)

Două chestii fac din prestațiile video Laibach ceva de neuit. Prima ține de multiplele referințe la totalitarismul sui-generis: imagistică, atitudine, costume, coreografie, frizuri, simboluri, gen crucea neagră, armament etc. Sursa de inspirație, situată în vecinătatea imnurilor militare nazisto-comuniste, permite o interpretare pro domo? Contextul poate motiva oarecum forțarea: epoca & regiunea în care au creat Laibach ar fi... Ei, nu, nici așa! Pentru că vine a doua chestie: post-modernismul, cu valențele sale ludice. Aici ar fi de discutat mult și nu știu dacă am dreptate. Totuși, văzîndu-l pe vocalist cum își etalează pieptul scoflicit sub diagonală de ofițer, cum își încordează mușchii de brosci, într-o parodie de atitudine nazi-punk, trimiterea la „dictatorul” (lui) Charlot e inevitabilă! Restul vi-l puteți imagina...

După video-vedenie, covers-urile pieselor celebre mi s-au părut și ele post-moderne, chiar fără umorul propriu acestei modalități stilistice. Pe bună dreptate: într-o Yugoslavie măcinată de militarism naționalist, umor putea să aibă doar Kusturica, probabil fiindcă trăia la Paris!

Votează-mă și trimite unui prieten

Pe canapea, Hillary Clinton stă picior peste picior și spune ceva despre echipa de fotbal preferată a fratelui ei înainte să treacă la prima întrebare. Dar prima întrebare nu vine de la un ziarist, ci de la o oarecare Barbara din Massachusetts și îi este transmisă de bloggerul angajat cu normă întreagă pentru campania electorală.

Mădălina Cocea

Hillary Clinton a renunțat temporar la conferințe de presă, răspunde direct întrebărilor publicului. Candidatura la președinția Americii și-a anunțat-o printr-o înregistrare video care a fost postată pe YouTube. Campania electorală americană pentru alegerile din 2008 a început, iar candidații se promovează folosindu-se de toate posibilitățile pe care le oferă Internetul: bloguri, videoclipuri pe YouTube, rețele sociale. Pe cînd și în România?

Alegătorii vor să scrie, nu doar să citească

Pînă acum, patru dintre candidații la președinția Americii și-au anunțat intrarea în cursa electorală nu în conferințe de presă difuzate de marile rețele de televiziune, ci pe Internet. Mai precis, în înregistrări video disponibile pe site-urile personale sau pe YouTube.com – televiziunea pe care oricine dintre noi poate difuza ce dorește.

Alegerea pe care au făcut-o Hillary Clinton, Barack Obama, John Edwards și Sam Brownback a fost îndelung comentată de analiști care stau cu ochii pe campania electorală. Verdictul acestora a fost că politicienii se îndreaptă spre un mediu care permite mai mult decît simpla difuzare a mesajului: intrarea în conversație cu cei care te aleg.

Un exemplu și mai bun a fost mișcarea neașteptată a lui Hillary Clinton de a-i întreba pe americani cum cred că ar putea fi îmbunătățit sistemul asigurărilor sociale. Nu întrebarea a fost surprinzătoare, ci faptul că a apelat la serviciul Yahoo Answers – acolo unde utilizatorii întreabă și tot utilizatorii oferă răspunsurile în chestiuni care variază de la cele mai eficiente diete de slăbire la modul în care a fost creat universul. A primit 38.000 de răspunsuri.

În acest fel, este vizată mai ales partea activă a publicului de pe Internet – cei care nu se mulțumesc doar să fie martori tăcuți, ci vor să influențeze politica.

Potrivit unei cercetări Pew Internet of American Life Project despre alegerile legislative americane din 2006, un procent semnificativ de alegători au folosit Internetul ca sursă principală de știri și ca mediu de interacțiune cu cei pe care îi susțineau. Peste 60 de milioane de americani au utilizat Internetul ca sursă de informație pentru campania electorală, iar pentru 35% dintre alegătorii tineri Internetul a fost principala sursă de știri. Aceeași cercetare a relevat faptul că accesul la bloguri, rețele sociale și televiziuni online a dat naștere unui semnificativ val de activism politic în rîndul internaționarilor – 23% din cei care au citit știri politice pe Internet au și creat sau transmis mai departe comentarii sau înregistrări video cu conținut politic.

Mizînd pe puterea de implicare a Internetului, mai mulți oameni politici americani au mers și mai departe de alt, participînd în cunoscute rețele sociale precum MySpace, Facebook sau Flickr. Un senator american și-a creat chiar propriul avatar pentru jocul online „Second Life”, unde i-a invitat la o întîlnire pe alți participanți din universul virtual al jocului.

Cine are blog în România?

Despre blogul lui Ioan Mircea Pașcu poate ați auzit. Printre povești de la meciul de handbal Steaua-Dinamo, recomandări de film (*Ultimul Rege al Scoției*), citiți și despre demisia ministrului Afacerilor Externe și alegerea autorului ca vicepreședinte al Comisiei pentru Afaceri Externe a Parlamentului European. Uneori trebuie să suporte comentarii precum „hai mori, ne plictisești”, dar jurnalul online este actualizat cu regularitate și personalitate.

Blogul <http://deputat.weblog.ro/> face probabil parte din categoria celor de care nu ați auzit. Îi aparține lui Constantin Amărie, deputat PSD de Teleorman, fost director al Liceului Economic Administrativ Roșiori de Vede și, printre altele, actual președinte al grupului parlamentar de prietenie cu statul Israel. Toate acestea le aflați din CV-ul de pe prima pa-

gină. În cazul deputatului, blogul este folosit mai degrabă ca o platformă semi-oficială, în care sînt prezentate luări de poziție, opinii și articole din presă. Nu este actualizat personal, ci de consilierul său, fost jurnalist și poet. Mai mult, deputatul de Teleorman are deja pe site ceea ce ar putea fi definit ca un bunic al podcast-ului: o înregistrare audio cu alocuțiunea deputatului cu privire la acordarea unor fonduri din buget pentru un proiect local.

Cu menționarea jurnalului în limba maghiară al lui Nagy Zsolt, ministrul Comunicațiilor, se încheie lista blogurilor oamenilor politici. Mai are Gheorghe Copos, dar se adresează doar fanilor Rapidului. Adrian Năstase a anunțat că își face blog, la o întîlnire a tinerilor social democrați din vară, dar a uitat.

Pe 2 martie, la roblogfest, cineva va primi premiul Personalitatea românească cea mai așteptată să-și facă blog. Eu aş paria pe Băscu.

După ce Howard Dean a creat vilvă cu blogul său în alegerile prezidențiale din 2004, tehnologiile web au devenit un factor important în campania electorală pentru alegerile legislative din 2006. Conform unui studiu Bivings Group, 97% din candidații pentru Senat au avut o pagină de Internet, în comparație cu 55% în urmă cu patru ani. În general, s-a ajuns la concluzia că favoriții din sondajele de opinie au condus o campanie mult mai simplă pe Internet decît cei mai puțini populari. În 23% din campanii s-au folosit bloguri și doar 5% au optat pentru oferirea unor înregistrări audio (podcast-uri). Candidații democrați au oferit actualizări prin sistem RSS în proporție de 24%, republicanii doar 13%. Singurul element care a fost prezent pe 90% din site-urile candidaților a fost butonul de donații.

În anii '60, pe când în SUA Noua Stîngă testa forme pline de farmec ale politicii și pe când feministele declarau că identitatea personală are valoare politică, s-a născut și *underground*-ul. În *underground*, granițele dintre lifestyle, politică și practica revoluționară erau elastice. Să-i aparții însemna să intri într-o comună, să te rebezezi în totală opoziție față de toate formele de dominație și să practici amorul liber. Însemna să-ți lași părul lung, să-ți cumperi mîncare din magazine ecologice, să fumezi iarbă și să ascuți Velvet Underground, Bob Dylan și Jim Morrison.

Marius Babias

Pentru unii tineri era vorba de lupta armată împotriva sistemului (precum Weather Underground) și de sex cu tinere studențe în numele revoluției. Pentru unele femei era vorba de renunțarea la stien și la epilare. Pentru alții, a fi revoluționar era totuna cu a lua ciuperci halucinogene (Carlos Castaneda), a face psihedelice experimente cu LSD (Timothy Leary) sau a ridica ambiguitatea sexuală și kitsch-ul la statutul de program estetic (ca Andy Warhol) și faimosul său studio, The Factory); în schimb, pentru feministe radicale ca Valerie Solanas, care în 1968 a încercat să-l asasinizeze pe Warhol, revoluția consta în a ucide bărbatul. E o ironie specială în faptul că Solanas voia să-l omoare fix pe asexuatul Warhol, dat fiind că al ei „Manifest pentru Distrugerea Bărbaților” nu era îndreptat exclusiv împotriva bărbaților, ci mai cu seamă împotriva sexului în sine: „Bărbatul e obsedat de ideea de a și-o trage; va înota printr-o mare de mucii, se va bălăci în neștire în boritură ajungîndu-i pînă la nas, cît timp crede că la celălalt mal îl așteaptă o pășărică prietenoasă”. Solanas promova ideea ca toți cei care practică sexul să fie trimiși în lagăre de exterminare.

În ciuda diferențelor din practici și programe, trei lucruri țineau mereu de repertoriul *underground*-ului: muzica rock, sexul și drogurile.

Sălbaticii ani '60 au fost o reacție la anii '50, ani de restaurație politică, care le rîndul lor au fost marcați de hegemonia culturală a Războiului Rece. Nikita Hrușciov anunțase cu privire la SUA: „O

Underground

Organizația americană SDS a fost înființată în 1962 și se opunea radical Războiului din Vietnam. Acum militază pentru retragerea trupelor americane din Irak. © foto: Thomas Good

să-i îngropăm”. În mod ironic, această amenințare care i-a electrizat într-un asemenea hal pe americani nu a fost decît o greșeală de traducere. De fapt, Hrușciov spusese: „O să trăim suficient de mult cît să-i apucăm înmormîntarea”. În 1951, Jules și Ethel Rosenberg au fost condamnați la moarte, pretinzîndu-se că au vîndut Uniunii Sovietice planuri de construcție a bombei atomice. Curînd după aceea, senatorul Joe McCarthy și-a început infama vîntătoare de vrăjitoare. „Comitetul pentru activități anti-americane”, condus de McCarthy, a interogată personalități marcante din cultură, politică, sindicate și viața publică și a distrus cariere nenumărate de la Hollywood, pe baza unor suspiciuni de „stînga” sau de „prieteni comuniste”. Bert Brecht, spre exemplu, a fost o victimă proeminentă, în timp ce regizorul Elia Kazan, care denunțase colegi, a ieșit ca un învingător din audieri. Toate aceste evenimente erau dovada unei credințe paranoice în existența unor conspiratori comunisti, imaginea unui *underground* care tucluia un complot pentru prăbușirea așa-numitului „American Way of Life”. Thrillerle de spionaj ale lui Ian Fleming, inventatorul lui James Bond, se hrăneau din acest sentiment al amenințării.

Safer Sex – No Smoking – Britney Spears

Cultura hippie și junkie a anilor '60 a fost o reacție împotriva acestui climat apăsător, al fricii și al interdicției criticii. Și chiar dacă „contracultura” (sau *underground*-ul), ca disidență împotriva establishmentului, a dispărut practic de la sfîrșitul anilor '70, ea are pînă astăzi efect asupra artiștilor, intelectualilor și asupra culturii tinere, ca metaforă sugestivă. Contracultura – concept cultural de luptă a inadaptatilor și a celor-care-gîndesc-altfel împotriva culturii de masă, a culturii elitiste și a *mainstream*-ului – a luat naștere dintr-un discurs cultural cuprinzător, din anii '50 pînă în anii '70, care era determinat de curente intelectuale dominante de pe atunci, marxismul, psihanaliza și structuralismul. Contracultura a fost înțeleasă politic și estetic ca o sferă în care adevărul despre societatea burgheză era scos la iveală. *Underground*-ul a fost înțeles ca un domeniu compozit: politică, estetică, sexualitate. Prin intersecții au fost redefinite noi domenii: sexualitatea a fost construită ca un tip de politică (feminismul, mișcarea homosexualilor), politica a luat chipul esteticii (futurismul), la fel și sexualitatea (dandysmul), estetica a devenit politică (marxismul) etc. Privind un domeniu prin filtrul altuia, au fost descoperite noi posibilități.

Reprezentarea unei contraculturi revoluționare își are rădăcinile în boema pariziană dintre 1830 și 1930, care la

rîndul ei se ivise din transformările aduse de Revoluția Industrială. Boema și contracultura au luat decizia de a fi împreună, neproductive în mod conștient sau contraproductive în mod agresiv. În acest sens, dada, suprarealismul, situaționismul, mișcările beat, hipster și psihedelice și chiar punk-ul se autoconșiderau contraculturi. Contracultura este legată de apariția unei noi „clase”, după boom-ul economic din anii '50: adolescenții, respectiv cultura tinerilor. Conștiința de clasă a marginalilor, exploataților sau revoluționarilor a determinat vreme de două decenii cultura tinerilor. Organizația americană SDS (Students for a Democratic Society), înființată în 1962, care se opunea radical Războiului din Vietnam, se solidariza cu mișcarea pentru drepturile negrilor, ajungînd la un moment dat să reprezinte 300.000 de studenți și să privescă la rîndu-i studentimea ca pe o nouă clasă politică.

În cele din urmă însă, în hedoniștii ani '80, contracultura s-a transformat în cultură pop și a devenit element de stil în repertoriul estetic al inventării sine-lui. Bob Dylan spunea cîndva: „Nu te încrede în nimeni peste treizeci de ani” – pentru ca apoi să schimbe lozincă în timpul președinției lui Reagan în: „Nu te încrede în nimeni sub treizeci de ani”. În timp ce în anii '80 cultura tinerilor se depolitiza masiv, iar avangarda militanță de stînga (Brigăzile Roșii, RAF sau Action Direct) se automarginaliza, doar scena artistică mai adera tendențial la modelul contraculturii cu relația ei tri-

partită dintre politică, estetică și sexualitate – consecința fiind că în faza actuală a globalizării „artistul” a devenit cel mai creativ agent al reconstrucției neoliberale a societății. În mod ironic, modelul îndreptat cîndva radical împotriva societății servește astăzi la camuflarea noului rol pe care artistul îl are în transformarea radicalității într-un lifestyle și a subiectivității într-o marfă.

Dacă Antonio Negri are dreptate, atunci trăim la nivel istoric în cea mai bună din toate lumile posibile. Este foarte probabil, oricum *underground*-ul nu mai este de găsit în această lume ca o categorie de orientare a culturii tinerilor. Triada cîndva sfîntă „Sex & Drugs & Rock'n'Roll” a devenit „Safer Sex & No Smoking & Britney Spears”.

Traducere de Cristian Cercel

Valerie Jean Solanas s-a luptat să fie cunoscută ca scriitoare, dar a devenit faimoasă pentru că a încercat să îl omoare pe Andy Warhol în 1968

» Bob Dylan spunea cîndva: „Nu te încrede în nimeni peste treizeci de ani” – pentru ca apoi să schimbe lozincă în timpul președinției lui Reagan în: „Nu te încrede în nimeni sub treizeci de ani”.

„Oricare nesimțit care a... fel sau altul îți explică o...

Interviu realizat de
Nicolae Coande

Sosirea dumneavoastră la Teatrul Național din Craiova pentru a monta o piesă proprie. Doi pingiri, apărută în volumul Carlo Carlini, iluzionism, e cu atât mai importantă cu cât, până acum, nu ați pus în scenă decât trei piese de teatru.

Am montat Mrozek, Wesker, Caragiale și chiar Paul Anghel. Scriu un teatru mai particular și se pare că e greu de montat, din câte am aflat de la regizori. Piesa asta au încercat până acum s-o ridice trei colegi, dar s-au oprit la faza de lecturi pentru că nu mai știau să continue. Așa se face că m-am apucat eu însumi de ea, măcar cât mai pot să fac lucrul ăsta. Poate va fi o montare-ghid pentru alte piese ale mele. Alta a fost jucată anul trecut la Satu-Mare: *Șchiopul cu miros frumos*.

Mircea Ghițulescu spune că snteți un critic al moravurilor românești, „întotdeauna sever, adesea nedrept”. Așa ceva vine din violența rostirii dumneavoastră, dintr-o vehemență care atinge uneori forța imprecaciei...

Măsura în care am fost nedrept față de moravurile românești nu a fost verificată până azi. Mi se pare c-au meritat. Cât privește onestitatea sau bunăvoința acestor moravuri față de mine, asta e o altă discuție. E numai o frază a

lui Ghițulescu, dînsul ar fi trebuit să demonstreze așa ceva. De obicei, cine a avut o poziție critică față de ce am filmat sau scris a spus ceva de genul: „Iar vine asta, domnule, să ne arate mizeriile pe care le știm!”. Încă nu știți destul, pentru că v-ați deprins cu ele. Și Paler a avut o zicere oarecum similară. A zis așa: „Daneiliuc dacă vede un copac înflorit și sub el o grămadă de gunoi, întii filmează gunoiul”. Eu n-am putut să-l întreb la fel de public, pentru că n-am avut ocazia: Paler ar privi copacul înflorit și ar închide ochii la gunoiul de sub el? Am părerea că în ultimul timp nu prea... Amîndouă par blestemate a fi simultane. Nu cred că așa apăsa prea tare, până la nedreptate, pe o anume rejectare a moravurilor, cu atât mai mult cu cât, într-un mod inexplicabil, iubesc țara asta, deși contemporanii îmi sînt mai puțin dragi. Ori de câte ori cobor din apartamentul meu, parcă aterizez în alt loc. Țara mea e casa mea și limba română, vorba poetului. Probabil că nu sînt singurul care simte astfel. Cînd ies afară, nu fac decât patru-cinci pași și cineva îmi strică imediat ziua.

Cînd ați debutat în 1997 cu romanul Pisica ruptă, cei de la ASPRO v-au acordat premiul pentru cea mai bună carte a anului. A fost bine primită de critica

literară românească (în care am impresia că nu prea credeți)?

Da, nu prea cred. Cartea a fost primită bine fiindcă s-a bănuit că reprezintă o bizarerie în viața mea. Cînd am încercat să depășesc o anumită literatură memorialistică și să-mi caut un loc printre scriitorii români am simțit din multe părți adversități serioase, chiar de la ASPRO. Mircea Nedelciu, care mi-a înminat premiul, inițial neavînd această opțiune, a părut oarecum deranjat. După aceea, cărțile mele nu au mai fost întimpinate la fel. Nu le-au înjurat, dar au preferat să tacă. Probabil că eram socotit un intrus, eu credeam că mă îndrept spre o breaslă ceva mai aerisită, mai înțeleaptă decît cea din care veneam. Chiar în cuvîntul în care le mulțumeam pentru premiu am căutat să atrag atenția asupra faptului că mă aflam într-o ambianță profesională mai prietenoasă și că apreciam acest lucru. Ulterior, m-au făcut să simt altceva. Dar nici n-aș vrea să mă simt în pielea lui Cărtărescu sau a altui pseudoromancier umflat cu pompa de editor...

Funcționează literatura, cultura noastră după criteriile de „lojă” în care se intră destul de greu, trebuie să te arăți obedient, supus față de protectori pentru a reuși?

Desigur. Probabil că se așteaptă a o lua de jos, a face diverse servicii, aplecări de bazin, să găsești maestri pe care să-i adulezi, să scrii un număr de ani pe colțuri de revistă în drumul spre prima pagină, or, eu nu aveam nici timpul, nici cheful. Nu că n-aș fi avut bunăvoința, dacă asta era regula jocului, dar veneam cu o anumită reputație din alt domeniu, nu mai aveam nervii s-o iau iar de jos pentru confortul nu știu cărei medicocritici. Asta a deranjat un pic, dar e numai aventura mea cu niște colegi de nouă breaslă pe care nu mi i-am ales singur.

Dar, într-un interviu acordat unui cotidian, declarați că ați fost împins la actul scrisului pentru că trebuia să supraviețuiți psihic. Fraza e foarte dură, ați fost lovit atât de tare?

Și foarte rău, și foarte mîrșav. Înainte de 1990, e notoriu, am avut stagnări în creativitate cauzate de cenzură. Maximum de inactivitate au fost vreo 4-5 ani, după *Glisando*. Însă recent s-a întimplat ceva ne-verosimil, fiindcă am stat pe tușă opt ani. Lucram la un film despre *Ovidius* – scenariu din care mi-am extras și piesa montată la Satu-Mare. Bun, mi-a fost devalizat bugetul chiar în momentul în care lucram! În România se poate fura orice; stat de drept. Cit pe ce să fie de drept! Noroc c-am virat-o spre drepturi depline. Vorbesc de intrarea prevăzută în UE. Cînd aud fraza asta, fac bube! Uitați-vă ce salarii „depline” avem ăștia de-aici, paria Europei! Dar am început să mă obișnuiesc și

încerc să fiu atât de nepăsător cît să pot supraviețui. Altfel, clachezi, înnebunești; în istoria cu *Ovidius* așteptau să-mi explodeze ceva. Așa a intervenit scrisul, supapa care m-a mai scos din smoala în care mă zbăteam ca să pot vedea și pomul înflorit al lui Paler. Deși, cum am spus, din cit îl observ la televiziune, a renunțat și dînsul la ideea asta. Revenind la metafora copacului înflorit, am două întrebări: cum a putut copacul acela să înflorească în mijlocul grămezii de gunoi (asta s-a spus nemem că e mai simplu, vital), dar cine a avut inima să arunce gunoiul acela tocmai acolo? Ca să oprim pomul – a devenit o metaforă a umanității...

Însă în 2003 – fiindcă acum știm că literatura v-a ajutat să ieșiți din acest mecanism kalfian, pe care, iată, nu-l credeam posibil într-o Românie pretins democrată – primeați premiul ALIA.

Începu să-mi placă să scriu... Iar un premiu sau altul nu înseamnă nimic.

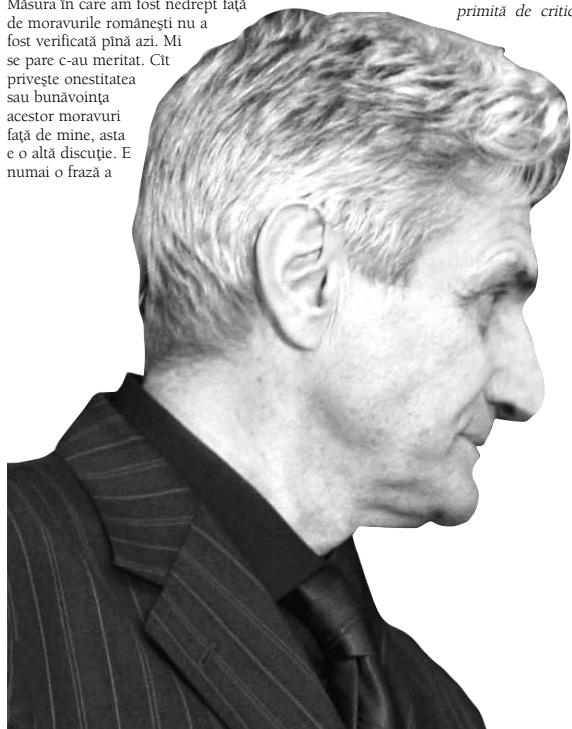
Se vede asta din ritmicitatea cu care vă apăreau cărțile, ați publicat cinci romane: Pisica ruptă, Marlene, Apa din cizme, Strigoii fără țară, Petru și Pavel. Consider că vi s-a decernat un premiu im-

portant, chiar dacă nu era doar pentru literatura dumneavoastră, acordat anterior unor oameni de cultură valoroși: Henry Wald, Ileana Mălăncioiu, Dorin Tudoran.

Personal, vă spun, nu prea mă omor după premii; cu timpul nu mai cred nici în cele literare, nici în cele cinematografice, nu sînt decît invenții mediatice destul de dubioase. Pot face opera mai notorie, dar nu și mai bună, în mod sigur. Am văzut lucruri premiate mai proaste decît altele neluate în seamă, uitați-vă la premiul Nobel pentru Literatură în anumiți ani, chiar recent, ați putea fi uimit.

Anul trecut l-a luat Orhan Pamuk, un scriitor considerat bun.

L-o fi luat, dar nu cred că e chiar Faulkner. La Nobel sînt, mai degrabă, mai mulți insignifianți dintre cei premiați decît alfel. Uite, cazul Sully-Prudhomme, în 1901, cînd l-a luat liniștit, deși Tolstoi trăia. Cine mai știe ceva despre el? Probabil că așa se acordă și pentru Pace, în funcție de conjuncturi. Se face un tapaj enorm cu premiile, așa cum se face și pe la noi în cinematografie, acum cînd niște băieți talentați au luat niște premii la festivaluri

„făcut avere într-un cum e cu arta”

Puneau artistul „la teasc”.

Desigur, dar erau interesate de arta lui pentru că le trebuia propagandă și îl forțau să producă în interesul lor. Fatalmente, apăreau și artiști care se derobau, și atunci rezultau opere. Mă uit la mine și mă văd depinzînd de banii jechoși ai oricărui troglodit ca să pot începe ceva. Ori care nesimțit care a făcut avere, într-un fel sau altul, îți explică cum e cu arta, cum o vrea el, în ce mărime, ce format etc. Pînă și sponsorii au dispărut, nu mai sînt bani de spălat. Literatura care se vinde te învață cum să mănînci morcovi, cum să-ți legi cravata, cum să-ți dezvolti tupeul, cum să te păcălești că ești sănătos prin nu știu ce masaje și tertipurii.

Mă gîndeam la faptul că acest tip de vehemență intelectuală și umană, de critică făcută de pe pozițiile est-etice ale unui om care a fost educat să susțină și să producă arta (contează că ați făcut înainte de IATC o facultate de filologie), vine oarecum și din vîna basarabeană. Sînteți născut la Hotin.

Sînt născut acolo, dar nu sînt basarabean. Hotinul e Bucovina. E altceva. Tata era de prin zonă, dar single din partea mamei are ceva polonez.

Polonezii sînt mîndri, orgolioși, au pa-naș, mi se par și puțin fantaști...

E posibil să fi moștenit defectele astea, dar mi-ar plăcea să cred că am moștenit și glanda pentru cinematograf.

Eu voiam să vă asemăn cu Paul Goma, un maestru al criticii societății comuniste și post-comuniste, cu care semănați în vehemență și amplitudine. Între altele, printre primii după 1990, el denunță sintagma „rezistența prin cultură”. Dumneavoastră, care ați făcut filme fără rabat ideologic, ce părere aveți?

Eu nu cred în așa ceva, asta a fost o altă minciună, am impresia că nici Goma.

Nici Goma nu crede, tocmai asta vă spuneam.

S-a acreditat ideea că am tăcut, am înghițat, dar aveam opere de sertar și nu au putut să ne înfrîngă. Ba au putut. Operele de sertar nu sînt prea multe, s-a văzut. Și nici cine știe ce. Cine a putut să scrie bine a scris bine, a mai și publicat pe vremea aceea, dar nu sînt mulți.

Nu puteai să te pui bine și cu partidul, și cu scrisul tău cel mai profund.

Există un fel de a păcăli partidul. Și Preda a făcut asta în bună măsură. Dacă ar trăi azi, nu știu ce editor ar găsi el, în cazul cînd editorul nu ar ști că Morometii e o capodoperă. Uite, să vină unul cu un roman excepțional despre starea rurală. Cîți

editori s-ar înghesui să-l publice? Cît ar trebui să bată pe la uși? Va auzi aceeași frază: domne, nu merge, nu se mai citește așa ceva...

E vorba și de contextul favorabil unei opere...

Posibil. Contextul însă exclude. Gustul nu se formează de la sine. Există, de fiecare dată, cineva care îl formează. Unde sînt aceștia la noi? Văd artiști care, pentru a se considera vandabili, încearcă prea des să coboare la gustul comun, format în fața televizorului. Cît despre cealaltă poveste, eu nu cred că a fost o rezistență reală, o solidaritate prin cultură, fiecare a rezistat cum a putut. Unii au luat în piept regimul, cum l-a luat Goma, alții au încercat să-l dribleze, cu mai mult sau mai puțin succes, după ce își făcuseră un nume – era absolut necesar să-ți faci un nume pentru a nu te expune primejdiei imediate de a fi „atins” în centrul vital –, alții au dat din codiță, dar operele cu adevărat valoroase se pot număra pe degetele unei mîini.

Ce mi se pare dilematic este lipsa de solidaritate a creatorilor împotriva unui regim abuziv, absența celui liant care unește. Spre deosebire de alte țări, în vecini, unde s-a reușit, România pare să fie profund divizată, anemică. Dimpotrivă, cazurile Poloniei, Ungariei, Cehoslovaciei atestă o rezistență în timp, inclusiv civică.

Dacă, prin absurd, s-ar reinstala un regim dictatorial, ați asista la același lucru. Perioade istorice nu se constituie în alături umane diferite. Sigur, acum poți trompeți în libertate. Culturile mici dezvoltă orgolii mari. Creatorii încep să se suporte greu, se evită, fiecare are aranjamentul său personal cu puterea, în măsura în care obțin de la putere ce vor. O solidaritate ar fi daunat avantajelor particulare dobîndite, de aici neputința coagulării. Solidaritatea nu se formează de la sine. Primează, cum spun, orgoliul și avantajele cîștigate, chiar dacă prețul e uneori turnă-toria colegială.

Actuala dosariadă, care se vrea o curățire a grajdurilor lui Augias în politica și în cultura românească, în societate, va avea efectul scontat?

N-o să limpezescă niciodată nimic. O să învrăjbească neamul românesc, și-asa vai de capul lui. Toată ura și mizeriile adunate pe vremea lui Ceaușescu abia azi le expectorează. Și nici nu se arată vreun rezultat. Ați văzut ce listă a făcut acest Liviu Turcu: Năstase, Meleşcanu, Pașcu, Voican-Voiculescu. Veți vedea că nu li se va clinti nici un fir de păr!

MCC E CĂPUȘĂ DE STAT

Ce credeți că ar trebui făcut pentru a ieși din provincialism, din marasmul ăsta care continuă, cum vedeți un proiect minimal pentru aerisirea de care avem nevoie?

Mi s-a mai pus întrebarea asta și vă spun și dumneavoastră ceea ce am spus atunci: eu așa face tot ce aș putea pentru desființarea Ministerului Culturii. Nu mai are obiectul muncii. Merge cu frîna trasă.

Vă întîlniți aici cu Mihai Șora, care spunea ceva asemănător...

Probabil. Revin: Ministerul Culturii nu are obiectul muncii, o serie de teatre au trecut deja la municipii, sînt creditate de primării, funcționează deja ca organisme private. În schimb, sînt ejectate în fiecare clipă idei mărețe și neghioabe, care justifică activitatea cuiva, dar îi încurcă pe toți.

Păi, și cine va avea grijă în viitor de acești „pui” rătăciți, dacă marea „cloșcă” va fi sacrificată...?

Care-s puii rătăciți?

Instituțiile astea care sînt aruncate pretutindeni, după descen-tralizare.

Păi, toate coexistă într-o stare privată. Dacă le vin niște bani de la buget, de ce trebuie să treacă mai întîi pe la funcționarea din minister și să nu fie dirijați direct spre proiect, fără mijlocitor? Normal ar fi să se stîrpească birocrația asta. Noi, în '90, am făcut o grevă, atunci cînd am rupt cinematografia de Ministerul Culturii. A și reușit; era prima și rezultatele au fost excelente: cinematografia a mers foarte bine timp de zece ani, cît a stat la distanță de minister. Primea subvenția de la stat în mod direct, s-au făcut filme onorate în cele mai mari festivaluri internaționale. A venit Răzvan Theodorescu și a realipit cinematografia la stat, printr-un ucaz de ministru și, de data asta, nimeni nu s-a mai obosit să protesteze. Lumea suferă deja de o lehamite fără leac. Există țări foarte civilizate care au cultură serioasă, dar nu au ministru: SUA, Germania. Ministerul e căpușă de stat. Lucrurile pot merge mai bine fără.

străine, mai mult sau mai puțin vecine cu festivalurile mari.

Premii bune, altminteri...

Premiute. Nici unul n-a fost acceptat într-un festival de clasa A, doar, în cel mai bun caz, într-o secție adiacentă acestuia. Îi apreciez că oricum mișcă ceva în cinematografie, era un aer prea stătut, dar sînt filme care miros încă a școală. Din partea unor oameni la patruzeci de ani încep să ai alte pretenții. Unde sînt tinerii de douăzeci? La căutați-! Cînd o să văd unul că sparge gheața cu adevărat, că pătrund într-un festival major, serios, atunci o să fiu primul care o să-și scoată pălăria. De fapt, aceste filme încep să fie transmise la televiziuni. E destul de ușor să-ți faci o păreră.

Aveți această obsesie a purității, a non-atingerii în arta dumneavoastră. Dar dacă așa este întocmită lumea, ce poate să facă artistul?

Ce să facă? Nimic. Să observe, asta e tot ce poate să facă. Altceva nu poate face nimeni. Ni s-a inoculat ideea că arta poate schimba ceva; e fals, nici un fel de artă n-a făcut omul mai cumsecade. E sufi-

cient să vă uitați în jur, deși preocupările pentru artă sînt vechi de citeva milenii.

Da, însă înainte de 1989, cînd ați făcut Glissando, arătați ceva, educați într-un anumit fel, contra curentului ideologic existent, chiar dacă nu aveai de gînd asta.

Nu educam. Arătam ceea ce se știa deja. Nu prea era însă confortabil și neprimejdios de exprimat, de acord.

Unii dintre noi nu știau...

Cei care nu vedeau nimic n-au văzut nici în Glissando, vă asigur. Atunci, suferința era libertatea, poate și informația, dar erau cel puțin 20 de milioane mari și late care nu sufereau mai deloc din pricinile astea, informația pentru ei nu însemna nimic, ar fi trăit în continuare perfect mulțumiți, aveau de lucru, aveau soia, aveau un apartament, o bonificație de 23 august. Pentru aceștia era mai bine decît acum, cum pot spune și eu – dar din alte puncte de vedere.

Din care puncte?

Am senzația tot mai neplăcută că regimurile de stînga par totuși „mai culturale” decît democrațiile. Nu sînt de stînga!

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

Spring Time

Cînd am terminat Facultatea, în 1996, m-am apucat de Masterat; dar aceasta nu-i o soluție de supraviețuire și, oricum, durează doar un an. Urma doctoratul, însă doctorandul la fără frecvență trebuia și el să mănînce, iar să stau în continuare pe banii familiei mi se părea o soluție imorală. Ce să fac, ce să fac? Am încercat mai multe.

M-am prezentat la un concurs la Radio Cultural, pentru a afla de la prezidenta comisiei că n-am experiență radiofonică. Scriam la „Caiete critice” recenzii – îmi dau seama azi – destul de naive, care apăreau fix cînd revista ieșea de sub tipar, cam o dată la două-trei luni. Am început o traducere, la Editura Antet, a unei cărți cu O.Z.N.-uri, din care mi-a rămas și azi într-un fișier al memoriei pilpîitorul incident de la Roswell. Dar n-aș mai ști să spun în ce a constat el. Mai sigur e că făceam corecturi și redactări de carte, la Antet și apoi la All, cîștigînd un bănuț pe care mă grăbeam să-l cheltuiască cu prietena mea. Din 1994, lucram pe un post de corector la „Contemporanul – ideea europeană”, ascultîndu-l fascinat, cînd și cînd, pe Nicolae Breban și corectîndu-l stoic pe H. Zalis. Salariul era atît de mic, încît nici măcar un extraterestru fără nevoi sociale nu l-ar fi putut folosi la ceva. Totuși, punînd banii unii peste alții și uitînd voluntar de ei, am reușit să-mi cumpăr o pereche de bocanci negri. Erau foarte buni și pentru că, serviciile tehnice tot schimbîndu-se, mă mutam cu corecturile dintr-un cartier în altul, cunoscînd Bucureștii la pas.

Corvoada n-a durat mult, dar mi-a folosit enorm. Citesc altfel, de atunci, o carte sau o filă oarecare, avînd respect nu numai pentru semnificațiile, ci și pentru literalitatea lui, pentru integritatea sa fizică. Cînd vîd un agramatism tipărit, mă înfurii de două ori: o

dată ca fost corector, a doua oară ca actual profesor. Revin la *Bildungsroman*. Curînd, am promovat în divizia A. Eugen Simion m-a angajat redactor la „Caiete critice”, iar Dan Grigorescu – asistent de cercetare la Institutul „G. Călinescu”: două locuri de muncă în aceeași clădire (!), sinistra Casă a Academiei de pe Calea 13 septembrie nr. 13. În pofida acestor funebre auspicii numerice, a fost o perioadă frumoasă, romantică în toate sensurile cuvîntului. Lucram la marele Dicționar, făceam numere tematice la „Caiete” (cel cu Ion D. Sîrbu e și azi un punct de rezistență), și totuși simțeam că-mi lipsește ceva. Ceva important, dar nedefinit, la care mă gîndeam mereu, fără a-mi-l putea reprezenta. Acest ceva era debutul de cronicar literar.

S-a petrecut acum zece ani, în paginile „Adevărului literar și artistic”, sub oblăduirea lui C. Stănescu. N-o să uit niciodată acea zi: luasem revista, o deschiseseam ostentativ la pagina mea și o citeam într-un *Spring Time* astfel încît vecinii de la mese să poată remarca semnătura. Nu păreau foarte interesați, clefînd în continuare, cu ochi goi, shaormele lor și hamburgerii stropiți cu ketchup – dar eu eram atît de fericit. Atît de fericit.

Reintru în acea stare de fiecare dată cînd vîd un text tipărit care-mi aparține. Manuscrise scriu toți, texte și cărți publică numai unii. Și ele sînt accesibile nu doar vecinilor și rudelor. Literatură de sertar, după 1989? S-o scrie alții, să fie sănătoși, eu vreau să public. *Publish or perish*. Mi-au apărut de atunci, de la începutul lui februarie 1997, aproape o mie de texte. Bune, rele, atîtea sînt.

Cred că e doar un timid început, primăvara unei cariere de critic. D.v.t.

Nepoții lui Moromete

Cine adoarme ultimul, romanul recent al lui Bogdan Popescu, poate să deconcerteze prin relativa obscuritate a numelui autorului, ca și prin dimensiuni. La o primă vedere, titlul se adresează, ironic, cititorului intimidat de cele 400 și... de pagini ale cărții (ia să vedem, cine reușește să rămînă treaz la lectura unei cărți atît de groase?). O falsă impresie: nimeni nu mai adoarme după ce citește măcar zece pagini din carte!

Doris Mironescu

Bogdan Popescu a scris un roman captivant, o carte care vine cu un mesaj al ei, producînd cititorului senzația, din ce în ce mai puternică pe măsură ce înaintează în text, că are de-a face cu o scriere din cea mai bună serie a prozei românești, o carte cum nu s-au mai scris de mulțor în ograda noastră literară. Rîndurile care urmează încearcă să detalieze această senzație.

Lumea rurală e o zonă de predilecție a prozei românești pe care, după Preda și cîntăreții dezvrăjirii satului autohton din anii '60 (Nicolae Velea, D.R. Popescu, Ștefan Bănuțescu), prea puțini s-au mai oboșit să o transforme în teren al ficțiunii. S-a instăpînit treptat convingerea că, din punctul de vedere al resurselor spirituale, satul e mort sau, măcar, depășit. Prozatorii mai noi (Sorin Stoica în *Investiri cu înjurături*, Florin Lazărescu în *Cuiburi de visce*) au încercat să resusciteze acest topos din unghiul, totuși, îngust al pitorescului moral, dar și la ei satul rămîne o lume care și-a pierdut re-

perole, de fapt un loc care cu greu mai poate fi numit „lume”. Or, iată că un cvasi-necunoscut, Bogdan Popescu (și totuși: premiul Academiei pentru debut în 2001! Ca să vedeți ce mai înseamnă astăzi un premiu al Academiei...), se adresează cu o specială comprehensiune și fără pic de mistificare tocmai universului sătesc, convingîndu-ne astfel că satul a rămas un univers, chiar și după comunismul mortificat, chiar și în agonizanta tranziție.

Bogdan Popescu nu este un prozator din speța „apocalipticilor”

Locul se numește Satul cu Sfinți. Neînspirat nume, veți zice. Cam păsumit, poate. Este singura concesie pe care autorul o face propriei simpatii pentru această lume. Nu trebuie totuși să vă imaginați că țărani din cartea lui Bogdan Popescu sînt chiar sfinți. Nici gînd. Doar, pentru păcatele lor, în primele pagini ale cărții, lumea e gata să se precipite spre apocalipsă. Noroc că în sat își face apariția o căruță fantastică, ce înaintează fără cai, o căruță plină de draci beți. Odată cu apariția diavolilor, lumea revine la normalitate, sfinții redevin oameni. Povestea poate să înceapă.

Pretextul acesta narativ parcă scos din Márquez (hmm...) servește unei desfășurări narative de o mare complexitate. S-o luăm la pas. Romanul *Cine adoarme ultimul* cuprinde, pe bucăți, în evocări scurte, uneori anecdotice, istoria unui sat din lunca Dunării în comunism și, mai apoi, spre „zilele noastre”. Nu doar copilaria în comunism, trăită la țară, face obiectul relatării, ci și numeroase istorii cu navetiști, speculanți, soldați, popi și primari din vremea CAP-ului, unii greu loviți de ciocnirea cu „regimul”, alții ducîndu-și viața în dulce ignoranță a acestuia, printre cazane cu țuică și taifasuri în tot felul de

poieni ale lui Iocan. Sînt nepoții lui Moromete, ajuși înșă la o altă vîrstă, cînd „omul interior” de pe stănoaga podiștii se retrage și mai în interior, supraviețuind prin intermediul fabuloasei sale imaginații.

Odată dispărută lumea democraticiei birfe duminicale pe seama „întiului agricultor al țării”, satul devine un tărîm al miracolelor. Nu unele tainice, petrecute în bunget de pădure, ca în proza lui Voiculescu, ci la vedere, sub ochii satului. O bătrîna coace „plocoane” în care fiecare om din sat își vede viitorul. Un tigan nemuritor, Daie Gulu (cam marquezian și el, la drept vorbind), servește de mentor fiului directorului școlii. Un cal atrînat într-un copac îl roagă pe un băiat să-l elibereze, ca să scape de jugă-nire. Un banal dialog cu un moșneag în fața unei porți se încheie cu stupefianta întrebare: „Păi, tu nu ești ăla care ai murit, băi, taică?”. Tranzitul între viață și moarte are loc constant, fără ca asta să anuleze sensul tainic, de pedeapsă și totodată inițiere, al morții.

Bogdan Popescu nu este un prozator din speța „apocalipticilor”, așa cum a fost ea identificată în proza ultimilor ani a lui Dan Stancu sau Petru Cimpoșu, Bogdan Suceavă sau Petre Barbu. Asta în ciuda faptului că literatura sa utilizează fantasticul mai mult decît a tuturor autorilor citați mai sus. Mai degrabă, Bogdan Popescu îi continuă pe Vasile Voiculescu și Eliade, autori în ecuația cărora fantasticul poartă conotația sacralului, ceea ce presupune gravitate, dacă nu chiar morgă științifică (la Eliade) și atașament băbeșc față de rituri (la Voiculescu). În schimb, *Cine adoarme ultimul* mizează, alături de fantastic, pe forța vindecătoare a umorului. Romanul are haz, isprăvile dracilor de copii, ca și ale sătenilor, fie că sînt posedați de diavol sau nu, sînt adesea comice, iar asta face ca situațiile fantastice să fie acceptate de către cititor cu plăcere. Partida de pescuit a unor puști, în cursul căreia aceștia își pun lipitori și se hilzesc unii de alții, se termină rîu: o patrulă îi sperie, iar unul dintre copii se aruncă în apă și moare, practic sinucigîndu-se. Perspectiva se schimbă cînd aflăm că la întreaga scenă a fost de față mama sinucigașului, moartă și ea de cîțiva ani și chemîndu-și fiul cu forța fatalității.

În ațele poveștii se împletesc trei narațiuni, care pe parcurs se vor vîdi de aceeași esență: una aparține naratorului nenumit, un povestăș atotștător, adesea

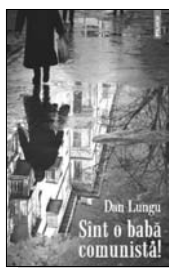
SEMNAL

Norman Manea, *Plicul negru*, postfață de Matei Călinescu, colecția „Fiction Ltd”, Editura Polirom, 464 de pagini, 35.95 lei

„*Plicul negru* al lui Norman Manea: o capodoperă tumultuoasă și tulburătoare.” („Corriere della Sera”)

Plicul negru este ultimul roman publicat în țară de Norman Manea, în 1986, cu puțin timp înainte de a părăsi România. Personajul central al cărții, Tolea, se află în pragul unei căderi nervoase, linia de demarcație dintre conștientizarea realității și lumea visului, a imaginației, stergîndu-se, discret, pe parcursul narațiunii. Cartea creează un mister psihologic ce ține mereu trează atenția cititorului, conține o istorie a căutării unei organizații secrete, povestea unui anchetator care-și pierde mințile, toate cretînd, în final, o lectură dinamică, deși cu o structură complexă, un fel de puzzle literar.

Dan Lungu, *Sint o babă comunistă!*, colecția „Ego. Proză”, Editura Polirom, 240 de pagini, 24.95 lei

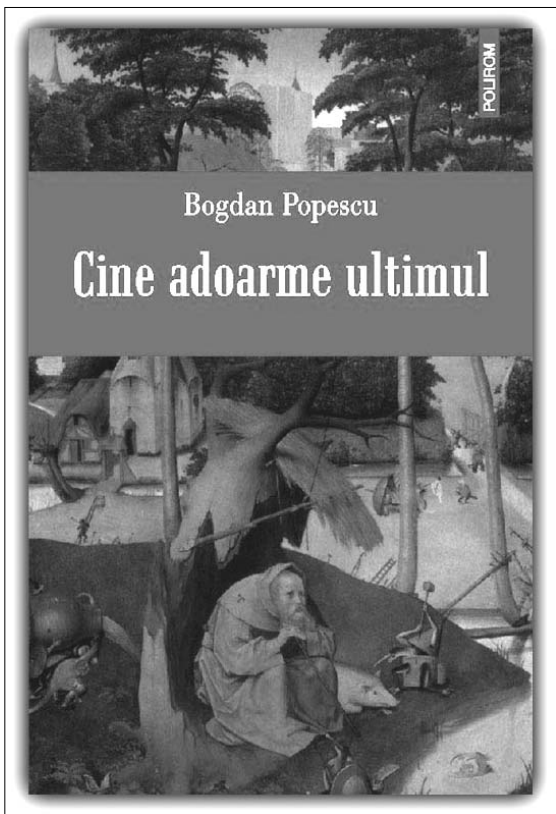
Romanul continuă „experimentul de mentalitate” început de Dan Lungu cu *Raiul găinilor* – coborîrea într-un comunism remanent nu la nivel politic sau social, ci la nivelul omului obișnuit trecut prin acel sistem și profund marcat de el. *Sint o babă comunistă!* te provoacă să zîmbești, să rîzi în hohote, să te întristezi, dar mai ales să-ți interrompi, pentru cîteva clipe, lectura și să ieși afară spre a te convinge că realitatea e altfel, că oamenii sînt altfel. Înșă, chiar și după acest exercițiu, nu-ți rămîne decît șansa să constăți că scriitorul ți-a cunoscut vecina de bloc, pe fiica acesteia plecată în Canada, I-a cunoscut pe fostul tău coleg de serviciu care spunea bancuri politice, fiind în același timp informator, te-a cunoscut pe tine. Și apoi a scris această carte tocmai pentru a ne oferi tuturor o nouă oglindă, în care să ne vedem așa cum sîntem și cum, de multe ori, n-am vrea să fim.

ironic; o alta cuprinsă în scrisorile lui Ectoraș, Repetentu (student care își pregătește restanța în satul părinților săi), adresate unui cititor nenumit pe care îl cam disprețuiește (și bine face!); în fine, a treia narațiune, la fel de fragmentară și ea, este emisă de către intelectualul satului, profesorul suplinitor Marin Foiște, autorul unor ingenioase lecții despre istoria așezării, pigmentate din plin cu birfe locale, burzuluii confuze și tot felul de imprecății adresate copiilor care, se presupune, îl ascultă cu degetul în nas. Tehnica este aceea a digresiunii: dintr-o poveste se trece în altă poveste. Trebuie spus însă că autorul și-a îmbunătățit arta față de volumul său anterior de proză, *Vremelnicia pierdută*, în care lipsea aerul de stringentă necesitate al digresiunilor din romanul de față. În *Cine adoarme ultimul*, toate cele trei narațiuni se leagă între ele, se întretaie și se întlînesc exact cînd nu te aștepti. Ceea ce pare ocol inutil și pierdere de vreme se dovedește curînd dezvoltare necesară a unei situații deja cunoscute, reformulare în cheie fantastică sau lămurire a ceea ce, mai devreme, părusese neverosimil. Astfel, din jocul textual al adevărilor narațiunii realiste, contrazise de către datele din narațiunea fantastică, se construiește un excelent roman al Istoriei filtrate prin Imaginație.

Ce visează „Cel ce doarme”

Romanul lui Bogdan Popescu dezvoltă o interpretare proprie a trecutului comunist și nu numai, servindu-se în acest scop de o atmosferă anume creată, între magic, comic și o condamnare surdă care se poate citi la fiecare pagină. Mai important însă e că lumea satului pare să subziste în ciuda comunismului, împotriva lui, cu aroganța vieții organice față de orice artefact. Fantasticul este o modalitate de consacrare a lumii sătești și de scoatere a ei din istorie. Nu însă polemic, nu însă violent. B. Popescu nu face greșeala de a tranșa ideologic universul în două. Supranaturalul îl vizitează și pe inspectorii școlari, și pe foștii disidenți, și pe țigani paria, și pe plutonieri, e drept, în cazul fiecăruia cu altă înfățișare. Întregul univers al cărții este învăluit de mantaua amplă a fantasticului. Iar cheia fantasticului se găsește în referirea constantă la „Cel ce doarme” și visează Satul cu Sfinți și toate întîmplările sale.

Lumea poveștii din roman se organizează în jurul unei obsesii a sătenilor: cine își bate joc de ei, punîndu-i să trăiască niște vieți de comedie? Convingerea lor este că satul este visat de către „Cel ce doarme” și că visele acestuia sînt,

» Bogdan Popescu, *Cine adoarme ultimul*, prefață de Daniel Cristea-Enache, colecția „Ego. Proză”, Editura Polirom, 2007

de la o vreme, negre coșmaruri. Modalitate poetică de a manifesta o neîncredere bogomilică față de intențiile dumnezeiești. Numai că „Cel ce doarme” este altceva decît Dumnezeu. Prezența lui e localizată chiar cu oarecare precizie în pădurile din preajma satului. Ne-am putea imagina atunci că soluția oferită în final va fi aceea postmodernă, a lui Mircea Cărtărescu: „Cel care doarme” ar putea fi prozatorul însuși – oare nu este opera lui un „vis organizat”, cum spuneau romanticii? Din fericire, Bogdan Popescu nu sucombă rețetarului postmodern, preocuparea sa esențială fiind aceea de a asigura coerența universului său epic. Garanții somnolenți ai existenței Sa-

tului cu Sfinți, cei care se îndreaptă cu o blîndețe sinucigașă către un stadiu de viață larvar în poiana Adormiților ca să viseze satul în continuare, vor fi cei doi naratori, Ectoraș și Marin Foiște. Astfel, coerența lumii narative este asigurată din interiorul ei, fără recursul la transcendența de bilci a prozei metatextuale. Prefer acest gest de autoefasare din romanul lui Bogdan Popescu orgolioasei, insistenței revenirii a Autorului în *Orbitorul* cîrtărescian. Mi se pare mai cinstit, mai onest față de realitatea personajelor create. Viața lor va continua prin gestul Autorului de a se sinucide simbolic, dispărînd din peisaj. Povestea va trăi în continuare.

CREPUSCUL CIVIL DE DIMINEAȚĂ

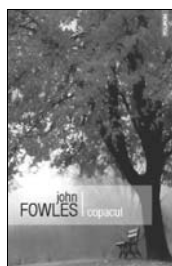
Emil BRUMARU

Hercule Poirot contra Anton Pavlovici Cehov

5. *Egor Petrovici Voinițki și... În topul insultelor (s. H.P.)*, Egor Petrovici deține locul întîii. Sonia îi roagă speriată, dar și reproșîndu-i: „Unchiule Jorj, am impresia că limba dumitale a ruginit... Tacii, te implor!” Hrușcev, *duhul pădurii*, i-o trîntește de la obraz, părăsindu-l ofuscat: „Nu știu de ce, dar de fiecare dată cînd dezbat cu dumneata... îmi rămîne în gură un fel de cocleală... Am o noare să te salut”. Înșuși Deadin îl muștră văităreț: „Jorj dragă, te rog!... Știi bine că nu-mi place cînd vorbești în felul acesta... Pur și simplu mă cutremur...”. Degeaba. Voinițki lovește brutal, dezlanțuit. Cu Serebreakov lucrurile sînt clare: „Ce să fac dacă îl urăsc pe omul acesta?”. Ce să facă? Îl face albie de porci! „Șade, îndeobște, cit e ziuilica de mare în biroul său și mîzgilește hîrtoagele. Biata hîrtiel!”; „...un profesor ieșit la pensie, un hîrb, o păstrugă învățată... Gută, reumatism, migrenă, ficiații și tot soiul de alte boalașne... gelos ca un Othello...”; „...timp de douăzeci și cinci de ani citește și scrie despre artă fără să priceapă o iotă... rumegă ideile altora... bate apa în piua! Și are succes, își dai seama? E celebru!”, „...un perpetuum mobile al scrisului...” (s. H.P.). Serebreakov, deocamdată, nu ridică mînușa. Însă i-o coace, așteptînd actul III, propunînd vinderea casei și mutarea în Finlanda! Dar scriitorul, autorul, Cehov (s. H.P.)? Unchiul Jorj se răzoiește în van. Anton Pavlovici va înscena (s. H.P.) revanșa. *Omul fără splină*, nu uitați, e un dur *à la cuir* (s. H.P.)! Vine rîndul Mariei Vasiliievna. Modul în care fiul discută despre și cu mama sa e scandalos. „Bătrîna mea cotofană, maman, ne-a împuiat urechile cu emanciparea asta a femeilor...”

Nici Sonia, nepoata dragă, amintindu-i de sora lui (prima soție a lui Serebreakov), nu-i scutită. O ridiculizează împardonabil: „Și cu cine ai vrea să se mărite, mă rog? Humboldt s-a grăbit să moară! Edison se află în America. Schopenhauer a dat și el ortul popii...” Gazda, sărbătoritul, Selhutîn? Trimis la podeaua scenei scurt, printr-un upercut: „E un necioplit!”. Explicația? Inimaginabilă... și totuși: „Prea mult amor propriu! la spuneți-i, de pildă, că scrumbia asta de pe masă e bună, pe loc se îmbufnează: cică de ce lauzi scrumbia și nu-l lauzi pe el? Un om de nimic...”. Hrușcev e executat în lipsă („Ce om mărginit!”) și în prezență, ce-i drept, mai diplommat, mai cu smerenie („Iartă-mă că îți spun, dar am impresia că tot ce debitezi dumneata întru apărarea pădurilor e vechi, demodat și lipsit de seriozitate”). Deadin, mindrul, încornoratul de-a doua zi după căsătorie, e ținut cu lehamite: „Mai tacă-ți fleancă!”, „Ciupitule, da! mai închide cloțul odată!... M-ai pliticitis... Hai, du-te...”. Pe Lulia Stepanova și Feodor Ivanovici nici nu caticădește să-i observe, îi ignoră. Elena Amdreevna! Culmea culmiilor! Femeii mărturisit iubite („...te iubesc...”), rugate măcar s-o vadă, s-o audă, să-i trăiască în preajmă, i se demonstrează teoria chibritului cu fosforul la ambele capete: „...această fidelitate a ei e falsă de la început pînă la sfîrșit. Multă retorică și nici un dram de logică... Să-ți înșeli soțul bătrîn pe care nu-l poți suferi, după părerea ei, e imoral. Să înăbuși însă în tine tineretea și simțurile este morală...”. Și-i zgriată mătăsos, perfid. „Ți-e lene să trăiești, nu-i așa?” Calm! Nici restul lumii (din actul întîii) nu-s mai breji. Samovarul clocotește...

SEMNAL

John Fowles, *Copacul*, traducere din limba engleză și note de Veronica Foțșeneanu, colecția „Biblioteca Polirom”. Seria de autor „John Fowles”, 152 de pagini, 16.95 lei

„O carte magnifică și enigmatică.” (Daily Telegraph)

Copacul, ce inaugurează seria de autor John Fowles, este un text cu tentă accentuat eistică și memorialistică. În care John Fowles dezvăluie impactul pe care l-a avut natura asupra vieții sale și avertizează asupra pericolelor implicite ale impulsului nostru tradițional de a categorisi, de a îmblîni și de a lua în posesie lumea înconjurătoare. Dovedind o percepție acută a alienării de care e cuprinsă lumea contemporană, autorul britanic polemizează cu aceeași ușurință și același talent scriitoricesc care l-au consacrat în lucrările de ficțiune.

Kazuo Ishiguro, *Amintirea palidă a munților*, traducere din limba engleză de Mihai Moroiu, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 328 de pagini, 24.95 lei

Romanul *Amintirea palidă a munților*, nominalizat la Booker Prize, a primit The Winifred Holtby Memorial Prize, acordat de Royal Society of Literature.

Amintirea palidă a munților este povestea melancolică a lui Etsuko, o japoneză care trăiește singură în Anglia, străduindu-se să exorcizeze un trecut bîntuit de coșmarul celui de-al Doilea Război Mondial și să se împace cu sinuciderea fiicei sale mai mari, Keiko. Amintirile sale se concentrează însă asupra unei legături de amicitie din tinerețe cu o altă tînară, Sachiko, și cu ciudata ei fiică, Mariko. Povestea centrală este un pretext pentru a prezenta Japonia postbelică, o țară în care valorile tradiționale sînt negate de tineri, dar notele valori și coduri comportamentale nu sînt încă asimilate complet, devenind motiv de confruntări înăbușite. Cu rafinamentul și subtilitatea care-i sînt proprii, Ishiguro reușește să sugereze acea atmosferă ciudată, de lume neașezată, cu tensiuni și frustrări nemărturisite, prin intermediul unei povești despre moarte, vinovăție și responsabilitate.

TEATRU LA ROTISOR

Mihaela MICHAÏLOV

Fuck You, My „Innocent” Teacher!

Ți-a spus vreodată unul dintre profesorii tăi că te place? Te-a picat și apoi te-a trecut suferind că vrea să te ajute? Te-a jucat de-a șoarecele și pisica cu cel care, din spatele unui birou masiv, patinează fără să știe exact cît de înghetăt e lacul?

Oleanna lui David Mamet, text perfect rotund, e o disecție semantică în forță. Ce vrei să spui de fapt atunci cînd spui doar pe jumătate lucruri aparent fără nici o implicație profundă? În realitate, implicația există și ea se dovedește arma mortală. Și ce se incolăcește în spatele gesturilor care par doar binevoitoare și nevinovate? Un profesor și o studentă intră în priza unui conflict alambicat. Fiecare cuvînt rostit de profesor se întoarce împotriva lui și îl distruge. Pentru că în piesa lui Mamet nu există cuvinte inocente. Perversitatea e reversul replicilor, pe care studenta o deznoadă pînă la ultimul fir. Nimic nu rămîne nefisurat, nebombardat în cele din urmă. Oleanna e un model de interpretare pe mai multe etaje. Pe de o parte, avem interpretarea unui sistem educațional care se auto-castrează prin promovarea șablonurilor stupide, iar pe de altă parte avem cea mai abilă formă de analiză a unui discurs alimentat de ceea ce s-ar putea numi *receptarea de prezumție*. Intenția, și nu actul în sine, este violent incriminată. Faptul că, la un moment dat, profesorul încuie ușa biroului în care o primește pe studentă, avansurile pe care i le face și abaterea discuției sînt probe care îi certifică potențiala *vinovăție de acțiune*.

Lupta *intenție la reacție* e un joc dur cu nenumărate strategii de insinuare, apărare și disimulare. Loviturile sub centură sînt scurte

și repetate ca niște lame care taie adînc.

Nodurile textului lui Mamet, bruştele treceri de la rugămintă la invective fac din piesă un eșafod pentru un condamnat-jongleur. Ce e în capul profesorului care aruncă în aer un sistem *educațional de întreținere și ascendență ierarhică*? Un sistem prin care poate să-și cumpere o casă nouă? Mamet propune un cerc al *paradoxurilor distructive*. Profesorul își bate joc de tot învelișul învățămîntului tembelizant și, în același timp, e hrănit de avantajele titularizării. La rîndul ei, studenta acuză prerogativele unei puteri, pe care, în final, o întoarce în favoarea ei. În *Oleanna* se rostogolesc cu o viteză uluitoare puterea și provocarea, compromisul și contestarea.

Autorizația de autoritate a profesorului se transformă încet, încet în handicapul lui. Studenta dă de toți pereții cu carapacea protectoare a profesorului histrion. Nonconformiști îmblinziți, conștienți de legile prestabilite ale conformismului în limitele căruia acționează, există în fiecare sistem. Profesorul este unul dintre acești *nonconformiști conformați* la cerințele unui context pe care, oricît de mult ar încerca să-l dribleze, nu poate.

Regizoarea Andreea Vulpe marșează pe tensiunea situațiilor care nu au nevoie de nici un artificiu ca să te convingă. Lasă textul să-și decanteze confruntările sinuoase, scuta de amabilități transformate în răfuiele pe care Adrian Titieni le susține mereu pe mîchie. Actorul potențiază de fiecare dată sensul doi al acțiunilor și gesturilor și lărgeste *frame-ul* nemulțumirii sau revoltei încercînd, pînă la un anumit punct, să o potolească pe studenta care nu vrea să-și retragă acuzațiile de hărțuire. Emilia Bebu nu reușește în totalitate să facă subtila trecere de la inocența la manipulare, de la neputință la o demonstrație de forță.

Cea mai mică deviere se plătește scump. Panoul din fundal devine tabla pe care sînt scrijelite valorile unei lumi perfade.

Cuvîntul înseamnă putere, jucată la dublu de doi adversari vulnerabili și perversi.

Teatru ACT. *Oleanna* de David Mamet.

Regia: Andreea Vulpe. Scenografia: Dan Titza.

Cu: Adrian Titieni, Emilia Bebu.

O producție Asociația PERSONA, ARCUB

și Teatru ACT

„Quite a saga!” sau despre Concertele de pian de Bach dirijate de Enescu

Ascult la nesfîrșit Concertele de pian de Bach, înregistrate în 1953, în studioul companiei Decca, la Paris, de George Enescu împreună cu Céline Chailley-Richez. Sînt printre cele din urmă înregistrări oficiale care mai așteptau transferul pe discul compact și apariția lor i se datorează muzicologului canadian Michael Meacock. El conduce, dacă nu mă înșel din 2002, *Baroque Musique Club*, o filială a casei de discuri Oryx. Iar publicarea discurilor Enescu, îmi scrie Meacock, a fost „quite a saga!”.

Și iată istoria, așa cum mi-a spus-o editorul. „Mi-a luat doi ani de activitate, asemenea unui detectiv, pentru a găsi pe cineva în relație cu aceste înregistrări; fie au murit toți, fie sînt pe aproape și abia dacă mai pot scrie o scrisoare. De e-mail abia dacă au auzit. Pînă la urmă, am găsit un contact cu familia Chailley, prin intermediul unui avocat din Corsica. Concertul pentru patru pianiste și cel Italian [pentru piano solo în fa major, după „Clavierübung”, partea a II-a] au fost înregistrate pe un disc de 25 cm. Deși aveam din anii '60 cele 7 LP-uri de 30 cm, nimeni nu a putut vreodată să obțină discul de 25 cm. O membră a familiei Chailley a găsit în cele din urmă un exemplar în podul casei. Dar nu a avut încredere să-l trimită cu poșta – și cum să-l faci să ajungă de la Paris în Canada? Un prieten din Paris s-a dus și a luat discul, apoi mi-a trimis prin email o versiune digitalizată pentru a completa setul. O adevărată epopee!”

Rezultatul sînt patru discuri nesperate de frumoase sub eticheta *Oryx – Bach Heritage Performances BHP 904-907*, trei volume intitulate *Bach, Piano Concertos*, cel de-al patrulea, *Triple concertos*. George Enescu conduce *L'Association des Concerts de Chambre de Paris*, cu Céline Chailley-Richez ca solista, la un pian Steinway, în cele *Șase concerte pentru piano și orchestră* (BWV 1052-1058). Pe discul al doilea și al treilea, în Concertele pentru 2, 3 și 4 pianiste, i se alătură Françoise Le Gonidec, Jean-Jacques Painchaud și Yvette Grimaud. Cel de-al patrulea disc, un document în sine cu totul aparte, reunește *Triplul concert pentru pian, vioară și flaut* (BWV 1044), cel de-al cincilea *Concert brandenburgic*, *Concer-*

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

tu pentru pian și două flaute (BWV 1057) și *Concertul Italian pentru piano solo* (BWV 971). Alături de Chailley-Richez, soliștii sînt... violonistul Christian Ferras și flautiștii Jean-Pierre Rampal și Gaston Crunelle.

În paginile pe Internet ale companiei canadiene puteți găsi toată informația și ilustrația colaterală primită de Michael Meacock de la familia Chailley, așa că nu voi insista asupra ei (<http://www.baroquemusic.org/chailleyenesco.html>). Dominique Chailley semnează, de asemenea, un amplu articol despre familia ei și colaborarea cu Enescu, în *Musica et Memoria*, numerele 95-96 din 2004. Excesiv de severă la adresa lui Céline Chailley-Richez, ea conchide că pianista ar fi trăit colaborarea cu Enescu doar în umbra maestrului, fără să facă parte din cercul celor mai apropiați prieteni și colaboratori. Unul din argumente este că pianista nu a cîntat, cu o singură excepție, piesele lui Enescu, mîrgîindu-se să-l acompanieze și să-i dedice un adevărat cult. Mărturiile muzicale păstrate, înregistrările Sonatei de Schumann și ale celei în caracter popular românesc, sînt excesiv de tîrziu pentru a judeca, dată fiind vîrstă înaintată a ambilor artiști. Chailley-Richez, născută în 1884, elevă a lui Raoul Pugno, îl întîlnise pe Enescu, probabil încă din 1898, cînd ea, la 14 ani, obținea la Paris primul premiu la pian, iar Enescu pe al doilea, la

vioară. Măritată cu Marcel Chailley, prieten al lui Enescu, Céline era invitată în 1927 să-l asculte pe elevul maestrului, Yehudi Menuhin, iar cinci ani mai tîrziu îi devenea și parteneră de concert. Enescu și Chailley-Richez interpretau împreună, în 1932 și apoi în 1935, integrala Sonatelor de pian și vioară de Beethoven. În același ultim an cîntau și cea de-a treia Sonată enesciană (pe care aveau să o înregistreze în 1949) și este greu de crezut că exigentul Enescu făcuse rabat de la calitate în alegerea partenerii.

Decizia înregistrării concertelor pentru pian de Bach avea să fie luată în octombrie 1950, dar sedințele propriu-zise, în studioul Decca, au avut loc între 25 februarie 1953 și 3 februarie 1954. După mărturiile de epocă, citate de Dominique Chailley, Enescu a dirijat așezat pe scaun, „mai mult cu privirea decît cu bagheta, pe care abia dacă mai avea puterea să o țină”. Rezultatul, un Bach cu timpuri relativ lenți, dar bine ritmat, complicitatea dintre pianist și dirijor, trebuie, cred, ascultat și reascultat, pentru a intra în atmosfera acestei, se poate spune, moșteniri enesciene.

Discurile microsilicon au apărut abia în 1955, cu o copertă reluată acum pe CD-urile canadiene, cu un desen semnat de M. Mackham-Langlois, după o fotografie a lui Enescu, cu ochii închiși și mina ținînd bagheta...

Cea mai bună planetă posibilă

Nu-mi place să primesc circulare pe mail, vreau scrisori personalizate cu un singur destinatar – eu –, dar de data asta am făcut o excepție și nici n-am putut să țin numai pentru mine. O prietenă mi-a trimis din Israel povestea în imagini a marelui amor dintre un pui de hipopotam, în vîrstă de un an, și o țestoasă care cică are o sută de ani. Hipopotamul Owen (kenyan) a rămas orfan de mamă în urma tsunami-ului din 26 decembrie 2005. A găsit-o pe țestoasă și s-a luat după ea. Acum sînt nedespărțiți, dorm, mîncîncă și înoată împreună, se și pupă, țestoasa devenind mama adoptivă a hipopotamului.

Pentru a fi convingători, cei care au conceput povestea furnizează, pe lângă poze și explicații, și păreri ale specialiștilor, cum e directoarea parcului Lafarge. Dar miezul și cireșa acestei povești luate, se pare, de pe Agenția France Presse vin de-abia la final. După ce trag concluzia previzibilă că, uite, ce frumos e să ne iubim și să ne acceptăm diferențele, autorii încheie cu unul dintre cele mai drăguțe și mai adevărate lucruri auzite vreodată. „Save the Earth... is the only planet with chocolate.” / „Salvați Pămîntul... e singura planetă cu ciocolată”. E un motiv suficient de puternic, nu credeți? Ni s-a tot spus că pămîntul trebuie salvat dintr-o mie de motive întemeiate. Dar nu e mai ușor să te gîndești la aceste lucruri mari plecînd de la lucrurile mici? Gîndiți-vă la ciocolată cînd defrișați în prostie sau faceți teste cu arme nucleare sau vă omorîți ca chiorii!

Eu cred că lucrurile mici sînt mai importante decît cele mari. Luați, de pildă, *Billy Elliott (foto)*, filmul acela englezesc de acum cîțiva ani care multora probabil li s-a părut un film pentru gospodinele sărace cu duhul. Nu dezbătea el o temă

mare, dar una la fel de importantă ca efectul de seră. Un copil dintr-un orașel mic are un talent – să danseze – și o ambiție – de a da examen pentru Academia Regală de Balet. Inconștiența lui se desfășoară în același timp cu greva minerilor, la care tatăl și fratele își scuipea plămîni zilnic. Aia temă gravă. Se vorbea și la știri de ea. Dar Billy, care merge dansînd pe stradă și a cărui dilemă constă în a-i departaja pe Fred Astaire și Ginger Rogers, trece dintr-o zi în alta purtat de bula lui de aer cald improspătat de amintirea mamei căreia îi plăcea muzica. Iar sensibilitatea lui nu e echilibrată decît de o duritate ancestrală ce îl face aproape s-o ia și la bătaie pe profesora care încearcă să-i ocrotească talentul. Mă rog, nu vreau să povestesc filmul pe care știu că foarte mulți l-au văzut, ci să spun că tatăl și fratele lui Billy, duri și înrăiți și ei, ajung să se tepească realizînd că acest lucru penibil și mîrunt – un băiat care face balet e cam peste tot luat drept homosexual, baletul fiind oricum o chestie puerilă cînd există greve și sărăcie și probleme – e cel care salvează familia, pentru că îi redă ceea ce nu știu că o poate salva – iubi-

FILM

Iulia BLAGA

rea. Da, chestia aia gretoasă care le stoarce lacrimi femeilor.

Filmul lui Inarritu e mult mai carnal decît un reportaj tv

Babel de Alejandro Gonzalez Inarritu, care a ajuns și pe ecranele noastre, spune cam același lucru și în plus și ceea ce de la o vreme attea alte filme o spun – probabil pentru că e o presiune tot mai mare: lumea e o mare rețea și fiecare mic impuls imprimă un anume ritm și produce modificări în întreaga rețea.

Filmul dă o mare senzație de imediatete și e mult mai carnal, mai dramatic și mai uman decît un reportaj tv sau un documentar. *Babel* exploatează fobiile noastre actuale pentru a o extrage pe cea reală – lipsa de înțelegere –, dar, mai mult, pune pe note aria greșelii neintenționate, care e un corolar al primeia. M-am tot gîndit dacă tricotelul într-o zi de sîrbătoare e socotit păcat în cazul în care n-am știut că e sîrbătoare. Copiii marocani din film împușcă din greșală o turistă americană. Doica mexicană îi trece ilegal pe copiii americani în Mexic, fără să se gîndească la greșală. Autoritățile aplică legea, expulzînd-o pe femeie și aproape omorînd copii. Părinții acestora s-au dus în Mexic să-și salveze căsnicia, și numai aripa morții, paradoxal, îi ajută să se regăsească. Iar în Japonia, un tată încearcă în van să se împrietenească cu fiica lui. El e cel care a lăsat arma prietenului marocan.

Am mai spus-o, asta e povestea cu fluturele care dă din aripi în America, provocînd o furtună la Beijing. Chestie științifică, nu poezie. Teoria haosului. Atunci de ce n-am putea salva planeta pentru ciocolată?

PALINDROMAN

Serban FOARȚĂ

Roșul ușor e rozul iluzor

(Continuare din numărul trecut)

Elisav făcu, aici, o pauză, își drese glasul care-i răgușise, tuși, pe urmă, cu subînțeles și-și continuă, cam sâstisit, lectura:

Ea, la început, nici nu fuma. O corupsese el, care, ca toți bărbații, își aprindea, **post festum**, o țigară. În luna lor de miere, o enerva cumplit. Mai ales că, neavînd chibrituri pe noptieră, o trimitea să i le-aducă, ea, din bucătăria înghețată. (Era decembrie sau ianuarie, cînd deveniseră — urît cuvînt! — amanzi.) După trei-patru experiențe dintr-astea, ea, prevăzătoare, se îngrijea ca, pe noptieră, să nu lipsească o cutie de chibrituri sau o brichetă cu neofalmă.

(Aceste ezitări, aceste „sau”-uri, decurg, în cronică, din faptul că, în piesă, protagoniștii, vag amnezici, au unele lacune de memorie, — și, pe deasupra, nu mai conțeneau a-și contesta, mutual, întietatea la suvenir, alias **remembrance**.)

La început, ea nu știa nici baremi să-i aprindă, cum se cade, țigărele, fie vîrîndu-i flacăra în ochi, fie ținînd-o prea departe de capătul încă alb și inflamabil. Țigările, pe-atunci, nu aveau filtru („îți mai aduci aminte, tu?”) și, scuturîndu-se cu ușurință, erau un permanent pericol pentru plapumă și pușoarele de pernă. Ea detesta ninsorea neagră a scrumului grosier și dens. Se apucase de fumat din *mimetism* sau din devotament. Era, de fapt, o victimă a lui, care-i vira, din cînd în cînd, în gură, țigara tare, fără s-o întrebă. Ea, ținîndu-și buzele ca el, trăgea, **à contre coeur**, un fum sau două, meciîndu-se numaidecît. A reușit, cu timpul, să nu se mai încecă și, mai apoi, să-și cumpere țigări. Fuma și la serviciu, cu colegii; nu cu atîta voluptate, însă, ca în iatacul conjugal.

Piesa debutează din momentul în care ei încearcă a-și aminti, cu greu, ce zi era (duminică sau vineri) cînd se lăseseră, în fine, de fumat.

De fapt, era o miercuri, în amurg, — ceea ce spectatorul o să alege din data ziarului păstrat de el (sau ea) ca memento că, în ziua aia, își răsuciseră o ultimă țigară dintr-o „Scînteia” oarecare, cu gîndul ca, îngrețoșîndu-i, să renunțe. Rupseseră patru sau cinci țigări, ca să obțină cantitatea de tutun necesară unei țigarete neconvenționale, ca aceea. El și-aducea aminte, foarte clar, că ea o umezise din belșug, o cam îmbălase, va să zică, — ceea ce-l făcuse să exclaimă, în deriziune, nu duios ca altădată: „Te iubesc fiindcă nu uzi țigara!”.

Vasile Elisav ridică ochii de pe hirtia învechită, adăugînd că, din inițiativa redacției foii respective, articolul avea o *coda*, constînd în mini-interviul pe care nu amicul său, poetul, i-l luase dramaturgului după spectacol, ci o blondină-n floarea tineretii:

— *Maestre, la finele premierei, o întrebare cit se poate de firească: de ce scrieți țigar(ce)ă cu tz?!*

— *În eventualitatea că se joacă, la anul, în străinătate.*

— *Unde?*

— *Am un contract cu teatrul din Vierzon.*

— *Alte proiecte?*

— *Altă piesă. Cu titlul, încă provizoriu, Dacă bem din același pahar, cum mai ciocnim?!*

(Continuarea în numărul următor)

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE AUDE LA

în fiecare vineri, de la 19.10

Cu George Onofrei și Anca Baraboi

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

O pieptănare în zori

Ori de câte ori mă simt aiurea, adică în altă parte, paralel cu ceea ce se întâmplă în jur, mă autococșez cu învinuire și mă port ca un om vinovat. În repetate rânduri țara a ars (până în decembrie 89), iar eu am traficant sub formă de xeroxuri ba semiotică, ba Frithjof Schuon, ba chiar un tratat zen de tras cu arcul. Sau m-am împleticit 20 de ani în doctoratul despre Cantemir. Mă priveam deseori în ochi și nu-mi prea plăcea cum stăteam cu miinile în sin și rezistam prin cultură. Dar mă linișteam cu gândul că oricum nu puteam face mai mult și că nu puteam risca nimic. De fapt, n-aveam curaj. Îmi spuneam muștrător, cu un nod în gît, ce faci, babette, te piepteni? Și gata. Nu-mi venea să mă sinucid, nici să ies în piața publică. Nu aveam decît rareori insomnii. Dar eram neîmpăcată, fiindcă pieptănatul de dimineața pînă seara cu pălăiaia împrejur mi se părea jalnic. Singurul om care mi-a explicat pe larg, în salonul lui din Armenească, de ce e bine ca în vreme de res-triște să se pieptene măcar citeva babe a fost Alexandru Paleologu. Parcă m-am mai liniștit.

A venit revoluția și de atunci țara tot arde. Începînd din '90, singură sau împreună cu prietenii, am făcut și eu ce-am putut și ce-am știut, cu elan și zel împrăștiat pe toate baricadele, cam ca la pasopt. Am trecut la catedră și le-am vorbit studenților, am scos reviste, am pus pe picioare edituri, fundații, asociații, am semnat proteste și apeluri, am ieșit, dacă a fost cazul, și-n piața publică. Nu mă mai priveam în ochi pentru că nu prea aveam timp și motive. Făceam multe și nu riscam nimic. Eram împăcată cu ocupația mea de cetățean și pompier. Nu mă mai pieptănam deloc, pentru că mereu credeam că e ceva arzător la ordinea zilei și că trebuia să sar

și eu cu tulumba. Asta a ținut pînă prin 2001, cînd am început să obosesc. Or fi fost vîrstă, uzura, ba chiar o lehamite și-un fel de deznădejde. Pentru prima oară mi s-a părut că avîntul meu pompiestic n-a fost nici măcar apă de ploaie, ci o stropitoare pentru stîns o rafinărie în flăcări. Și iar am început să mă piaptăn toată ziua.

M-am baricadat în bibliotecă și-am început să scriu despre dandysm. Și despre feeriile culinare. Și despre străvechile amazoane. M-am apucat să le vorbesc studenților despre Ahile și Patrocle, despre Ulise sau Tristan și Isolda.

Măcar o dată pe zi voiam să mă privesc în ochi, dar privirea aluneca grăbită și pieziș. Îmi stătea pe buze întrebarea ce faci, babette, iar te piepteni?, dar n-aveam chef să-mi răcesc gura. Nu mă bintuia vre-o insomnie sau neliniște, fiindcă pluteam într-o apă călduță, tihnită și pentru că știam deja la ce-i bun pieptănatul babelor pe fond de incendiu. Asta a ținut pînă anul trecut, cînd am văzut unde te poate duce ațipelul bălțit și pieptănatul non stop. Totul a început cu niște biete corpuri omeștești și s-a terminat cu ditai trupoiul.

Cîteva oameni din preajmă s-au mistuit brusc din multe motive, dar și pentru că noi n-am avut energie sau timp să stăm de strajă lîngă ei. Ne pieptănam alene și cu importanță. La fel a început să se mistuie, dar nu brusc, ci lent, ca într-o infecție, și un corp mai mare, numit pompos, prin tratate, corp politic. Vedeam limpede ce se petrece, dar continuam să ne coafăm cu eleganță, ba chiar ifos, ca și cum povestea nu ne privea și pe noi, ca și cum ceea ce fusese cîștigat nu mai trebuia păzit. De data asta eu una am hotărît să mă piaptăn doar în zori, ca să nu ies pe stradă ciufulită. Și în rest, măcar citeva ore pe zi, o să mă fac santinelă.

În dulcele stil horror

Cu trei ani în urmă, cineva scria pe un forum: „mi-am amintit de o carte de povești de o tristetez inimaginabilă pe care am citit-o cand eram mic si tin minte ca nu ma mai oream din plans”. Cu trei săptămîni în urmă, răscolind, după bunul obicei, prin anticariate după povești numai bune de istorisit în rubricuță, dau peste ea. *Isprava duhului roșcovan*.

Stare aproape impecabilă, format mare, multe poze. Valorase 17,50 lei, acum costa doar 3. Decid s-o cumpăr. Ajung acasă și, timp de cîteva zile, o uit cocotată pe șifonier. Într-o seară somnoroasă și ușor melancolică, mă apuc de răsfoit.

Prima poveste, *Sufletul soldaților de plumb*, nu-ncepe cu „A fost odată...”, ci cu „Octav e un copil cuminte”. Sună bine și blind. Trec repede peste cuvinte, la pagina 9 găsesc și morala – „Dar să nu mai chinui jucăriile. Noi vă petrecem și vă luminăm copilăria, cu jocurile, cu nădrăvăniile noastre” –, surd și îmi aduc aminte de ursul meu mare, cafeniu, fără de care nu puteam adormi în copilărie. „Afară, cîntau vrăbiile sub streșini...” Sîrșit molatec de poveste, nu-mi imaginez de ce s-ar intrista cineva...

Lacrima unui fir de iarbă, în schimb, pare să prevestească, încă din titlu, nu-mai nenorociri. Pe scurt, așa cum v-ați putut probabil da seama, este vorba de un fir de iarbă. Bine, unul ceva mai special, de vreme ce-ar pofti să se joace cu copiii; dar „nu-l lua nimeni în seamă. Era asurzit de țipete, lovit, îngropat în praf”.

Hmmm, nu-i a bună... Mă rog, pe mai departe, firul nostru de iarbă se conversează cu un cățel lătos și cu-o furnicuță sprintină despre cit de important este să fii cuminte, să-ti respecti părinții, despre muncă, cinste și alte asemenea virtuți. Totul pînă să apară „gingania roșie”, un fel de buburuză îngimfată și leneșă, care-i dă peste cap întregul sistem de valori: „ce bine e să dormi, mai ales cînd știi că alții – cei proști – muncesc,

POVEȘTI DE ADORMIT PĂRINȚII

Diana SOARE

dau în brinci pentru un miez de piine”. „Ești un copil rău...”, cade sentința firului de iarbă. Și apoi...

Așa pătesc toți copiii răi, neascultători...

„Căruța era aproape. Vrînd să fugă înaintea cailor, gîndacul roșu se împiedică de un bob de mei și cade, cu fața în sus. O roată îi strîvește capul. Fir-de-iarbă dă un țipăt. Strînge pleoapele, să nu vadă, și tremură. Cîinele, deșteptat din somn, vorbește rar: – Așa pătesc toți copiii răi, neascultători...”

Simt deja un fior pe șira spinării și mă gîndesc cum mi s-ar mări privirile a groază dac-aș mai avea cinci ani... Totul imposibil al cîinelui pare și mai straniu ceva mai încolo, cînd aflu de pierderea progeniturii numite Cuțulache. „Am ajuns tirziu. Abia mai răsufla... Un dulău îi rupsesse beregata.” Sec. Aproape că mă

tem să mai dau paginile. Și nu degeaba... Spre final, *Mama*. O istorioară cu șoricel ascuși în cămară, cu urme de dinți în roata de cașcaval, cu un motan leneș și-o gospodină exasperată. Pare jucăuș, dar devine, veți vedea, de-a dreptul tragic. Încercînd să-și salveze odrasla, șoricelul se lansează într-o cursă pe viață, pe moarte și pe două pagini cu pîsoiul cuprins brusc de zel. „Simți trupul elastic al Motanului, sîrînd săgeată spre ea, iar cînd gheara i se infipse, flămîndă, în gît, șoricelul închide ochii și îngîmă fericit: «A scăpat, puilul meu a scăpat...»”

Dominată de sentimente confuze, nu pot decît să mă întreb cine-o fi spus că desenele animate cu Tom & Jerry sint violente...

G. M. Zamfirescu, *Isprava duhului roșcovan*, ediția a II-a, ediție îngrijită de Fănuș Brăleșteanu, copertă și ilustrații de Dumitru Ionescu, Editura Ion Creangă, București, 1982

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE » PRIMESC, DAR SĂ NU SE SCHIMBE NIMIC

BOBI

La magazinul galben de lîngă poștă se găsesc cele mai ieftine banane. Cam

verzi, ce-i drept, dar le poți considera ca investiție pe termen mediu. Totul e să știi

să le coci o săptămînă, pe raftul cel mai de sus și mai întunecat al căma-

rei, învelite fiecare în cite o foaie de ziar. Nu e valabil și pentru mere. Era o zi de duminică, sârbătoare, deci fiecare puteam să mîncăm cite două, dar nu înainte ca popa să termine de slujit. Și, în timp ce pîndeam pe geam ușa bisericii, doar-doar s-o deschide, semn de dezlegare absolută la banane, am citit fără să vreau un titlu de-o șchioapă de pe ziar, că cică se reincriminează penal ca-

lomnia și insulta. Cînd? Cum? Că diferența de foaie de articol căzuse la datorie ștergînd eroic geamul din sufragerie.

Deci, în curînd, nu vom mai avea voie să înjurăm pe cine ne cășună, doar de amorul artei, fără a deveni infractori. Că, de drept civil fie vorba, dacă știi că neam de neamul meu nu are o lețcaie, vă înjur pe toți și vă dau daune morale folosind

aceleași expresii. Or, dacă mă paște mititica, parcă parcă devin mai politicos. Deh, parcă nu aș vrea să fii iubita vreunui hîrsut tatuat cu cuiul ruginit, pe scrot. Mai bine îmi mușc limba și las de la mine. Totuși, cînd intră în vigoare minunea? Cel devreme luni, că doar nu lucră aștia duminica.

Înseamnă că mai am, pentru cîteva ore, dreptul să înjur pe cine îmi place... hi

hi hi! Să vedem... aha, pe Șușu de la centrala termică. Nu că mi-ar fi făcut ceva, dar așa mi-a venit mie pe el. E dreptul meu. Am băgat banana cu totul în gură și am ieșit din casă concentrat să găsesc cea mai grea formulă de înjurătură, îndoia de să te usture sufletul numai zîcînd-o, d-apoi să îți mai fie și adresată! Una cu morți, mulți morți, și cu mame și surori. Bat la ușa centralei

termice, deschide omul, dar cînd să-mi încep pledoaria, mă înec de prea multă banană și încep să tușesc ca măgarul, ziceai că mor. Atunci Șușu mă bate ușor pe spate, să-mi treacă tusea, după care îmi întinde propria bere. Propria bere!! Nici tata nu ar face așa ceva. Îmi trag suflul și-i zic: „Șușule, am venit să-ți spun că faci o treabă foarte bună pentru asociație”.

» În *Beat It* l-am văzut pentru prima dată dansind pe Michael Jackson. Trăiam o perioadă puristă în care mă simțeam dezamăgit de ofensiva muzicii comerciale, dar eram totuși fascinat de coregrafia perfectă și de energia debordantă a starului care pe atunci încă mai avea un nas normal.

De ce iubesc videoclipurile

Prima dată când am conștientizat că există și muzică complicată pe lume a fost în primăvara lui 1978. Eram în clasa a opta și colegul meu de bancă venea zilnic cu casetofonul la școală și în pauză punea muzică ciudată pentru toată clasa. Pentru unul ca mine muzica bună se rezuma atunci la ABBA, duetul Baccara, Smokie. A fost o mare revelație să ascult ceva care începea cu ticăitul hipnotic al unui ceas, zgomote de mașini de bani și dura minute în șir. *Dark Side of the Moon* a fost albumul care mi-a răscolit toate cotloanele minții. Timp de aproape zece ani nu am văzut nici o imagine cu Pink Floyd.

Primul videoclip l-am văzut în 1983. Eram student în Iași și am mers și eu la o casă de cultură de cartier, unde un actor cu relații dădea filme pe casete video. Între pauze, publicul obosit de vocea Irinei Margareta Nistor și de atâtea producții de succes precum *Iisus din Nazaret*, *Caligula* sau *Top Secret*, privea videoclipuri. Pe acestea le țin minte bine și acum. În *Beat It* l-am văzut pentru prima dată dansind pe Michael Jackson. Trăiam o perioadă puristă în care mă simțeam dezamăgit de ofensiva muzicii comerciale, dar eram totuși fascinat de coregrafia perfectă și de energia debordantă a starului care pe atunci încă mai avea un nas normal. O lume concentrată într-o poveste vizuală de trei minute... Chitaristul hispanic din *La Isla Bonita*, travesti-ul lui Freddie Mercury din *I Want to Break Free*, „coamele” kitsch ale blondilor vopsiți de la Europe, toate acestea erau demne de „dispreț!”

meu, dar pentru că apăreau într-o succesiune amețitoare de imagini produceau reacții chimice necontrolate în mintea mea. Pe atunci nu era nimic de consumat. Nici măcar culoarea pantofilor sau a cămășilor nu mai era de ales. Același tip de unt lipsea din toată țara, la fel și berea de Solca, și cămășile cu nasturi mici la rever, și benzina, și rucăci de Urziceni cu cadrul de aluminiu, și discurile cu Alexandru Andrieș, iar *Șogunul* se dădea la pachet, pe sub mână, cu maculatură proaspăt tipărită. Volumul al doilea din *Istoria culturii și a civilizației* al lui Drimba nu mai apărea...

Se caută ultimul clip cu Johnny Cash

Când am cumpărat primul meu video recorder VHS, am început să copii clipe de pe MTV: de pe caseta originală

ARTE VIZUALE

Matei BEJENARU

Înregistram pe camera video ceea ce îmi plăcea, pentru ca apoi să le copii din nou pe o altă casetă.

Distilam muzica la fel cum taică-miu făcea țuica în balconul de la bloc. Ecranul mi-era de-a-juns pentru mega-exploziile din minte din fiecare seară și noapte la vederea clip-urilor cu Sinnead O'Connor și Tom Waits. M-am oprit din activitatea asta, între timp am devenit artist, director de festival și profesor, prin 2003, când am trecut pe digital. Dacă știți cum aș putea găsi ultimul clip cu Johnny Cash din 2003, filmat cu câteva zile înaintea morții sale, v-aș fi profund recunoscător. Adresa mea de email este mateibejenaru@yahoo.com.

Am revăzut de curând videoclipurile lui Anton Korbijn pentru Depeche Mode. *Personal Jesus* sau *Enjoy the Silence*. Personajele calme, departe de orașe, sînt filmate pe pelicle alb-negru cu granulație mare, la fel cum artiștii Fluxus făceau filme experimentale în anii '60.

Inovațiile din aceste clip-uri au devenit referințe în limbajul video al anilor '90. În 1986, Korbijn i-a fotografiat pe cei de la U2 cu un aparat panoramic, în deșertul american de la Valea Morții. Fotografia a fost folosită pe coperta albumului *Joshua Tree* din anul următor și a rămas pînă acum imaginea de referință a grupului.

VERBA WOLAND

Ruxandra CESERANU

Culianu și Castaneda

Magii moderni (și postmoderni) continuă să fascineze ochii doritorilor și nu numai. La sfîrșitul secolului XX, doi dintre acești „magi” au avut un impact anume asupra românilor (dar și asupra altor locuitori ai planetei noastre): Ioan Petru Culianu și Carlos Castaneda. Cel dintîi a murit asasinat (la maturitate) în 1991 (speculațiile asupra morții sale fiind multiple, de natură politică, apoi ocultă etc.), al doilea a murit (la senectutea-i glorioasă) în sinul comunității sale șamanice, în 1998, iar moartea i-a fost tănuțită, o vreme, de discipoli, pentru a nu tulbura echilibrul lumii noastre... Cei doi au știut fiecare unul de celălalt: nu știu care era opinia lui Castaneda despre Culianu, dar Culianu nu l-a agreat deloc pe Castaneda, cel puțin în calitate de pretins științific a acestuia, de antropolog. Culianu însă a căzut în capcana majorității interpretărilor lui Castaneda, luînd în serios uriașa și hipnotică ficțiune propusă de acesta: textele sale, fie ele pretinse studii de antropologie sau de etnologie, nu trebuie percepute altfel decît ca niște romane (strict romane) șamanice. Și, în ce mă privește, consider că, în calitate de romancier, Carlos Castaneda este genial! Culianu era genial și el, dar în alt sens: prin uriașa sa capacitate de muncă și sinteză de erudit. Legende despre cei doi au început să circule diferit: cel care l-a învesmîntat pe Culianu într-o mantie de ultim

mag cu puteri incredibile a fost Ted Anton, a cărui carte a tras excesiv spuza pe extravaganța științifică a fostului nostru compatriot (ucenic, în plus, și al lui Mircea Eliade), preferînd să îl înmoaie în licorile pretins alchimice ale unei imagini exotice de postmodern „ghicitor în stele”. Ted Anton l-a mitificat pe Culianu doar după moartea acestuia. Legenda lui Castaneda, în schimb, a început să fie percepută destul de repede după succesul primelor sale cărți în care nara întîlnirea la gradul maxim al cunoașterii cu un șaman yaqui pe numele său (don) Juan Matus (și cu alți șamani incredibili precum don Genaro, don Vicente, ori șamanițe, de pildă La Gorda și La Catalina). Rasatul Culianu a fost mitificat doar după moarte, durduliu și deloc impozantul Castaneda a fost mitificat din viață, și cu o asemenea ardoare și turbare, încît a creat școli de tehnici șamanice și adevărate crescătorii de femei-șaman, care aproape că îl înzeiseră (zeificaseră) pe scundul și grăsuțul hispanic în rol de *nagual*. Eu i-am perceput pe Culianu și Castaneda ca pe un fel de gemeni imaginari (cu scopuri diferite, cu strategii și stiluri diferite, dar declanșînd un același *mysterium fascinans*). Drept care, uneori, îmi îngădui să beau un pahar de vin călugăresc (portughez) Mateus în cinstea lor, chiar dacă respectivul vin era doar favoritul lui Castaneda.

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”. Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/214.100, 0232/214.111, fax: 0232/214.111

Colegiul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjuncți: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Victor Jalbă

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Marius Babias, Bobi și Bobo (Fară zahăr), Emil Brumar, Ruxandra Ceseranu, Mădălina Cocca, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Doris Mironescu, Cristi Neagoe, Ana-Maria Onisei, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu. **Carte:** Luminița Marcu, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu. **Muzică:** Victor Eskenasay.

Dumitru Ungureanu. Film: Iulia Blaga. **Teatru:** Mihaela Michailov. **Arte vizuale:** Matei Bejenaru. **Cartonaj:** Lucian Amariu (Jup). **Grafică:** Ion Barbu. **TV:** Alex Savytescu

Ediția de Iași: Andreea Archip

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/271333, Media Distribution S.R.L., tel. 0232/216112

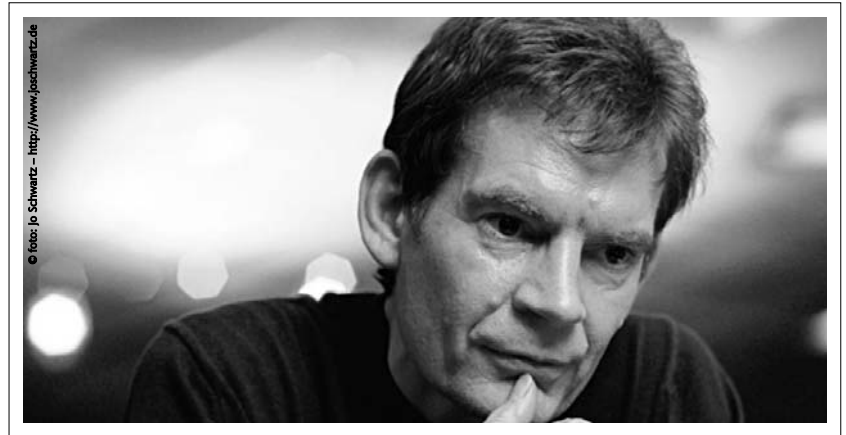
„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărui Agenții Rodi-pet din țară sau oricărui oficiu poștal. Citiitorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodi-pet.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îl aparține autorului. „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIn » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

„Cazul Nash“

© foto: Jo Schwartz - http://www.joschwartz.de

Ana-Maria Onisei

Un fost polițist corupt devine detectiv particular. Clasic. La scurt timp, soția îl părăsește: nu era decît jumătate din ce își imaginasem ea odată că ar putea fi. Constatăre tardivă, dar suficientă. Prima femeie din „noua” viață a detectivului? Fiica, Helen, o artistă-rebelă-lesbiană. Pentru care gătește fără cusur. Peisaj sordid, interior de bloc, locația agenției: pe o străduță ascunsă. Secretară: Rita. Culoarea preferată: roz pal. Obiectul muncii: soții înșelate de soți (și soți înșelați de soții, dar într-o proporție mai mică, după statisticile agenției), venind cu demnitate să-și ceară dreptul de a afla. Cel mai important caz: soții Nash, ea frumoasă, el ginecolog. Nu și afemeiat. Rezolvări aparente, filaj, fotografii, răzbunări, îndrăgosteli. O crimă și iubirea tardivă închisă în așteptare.

Meet George Webb. Detectiv particular și metafizic, sătul de certitudini (deși în slujba lor), pus pe dileme vechi. Romanul autorului englez Graham Swift (laureat unui Booker Prize în 1996) ar fi putut la fel de bine să fie un film, dar e literatură. În orice caz, din alte două

cărți ale sale, *Pământul apelor* și *Ultima comandă*, au rezultat ecranizări reușite, ultima dintre ele cu Oscar-nominalizata Hellen Mirren în rolul principal.

Cînd m-am apucat de citit *Lumina zilei* (Editura Polirom, 2006, traducere din limba engleză de Luana Schidu),

am pornit cu prejudecata că probabil o să am de-a face cu o banală istorioară polițistă, în care tensiunea maximă va fi direct legată și provocată de elucidarea crimei. Numai că – și aici intervine partea frumoasă – crima e doar pretextul unei cauzistici a introspecției. De fapt, întreaga poveste (totuși bine legată) e parcă inventată pentru a servi drept... element introductiv. Cu alte cuvinte, interesant trebuie să fie nu „subiectul” în sine al romanului, ci ceea ce face obiectul lui: transformările naturii umane, prînse între moralitate și imoralitate, eșec și succes, iubire și înșelăciune. Iar bucațile puzzle-ului sînt adunate – cu suficientă măiestrie stilistică – rînd pe rînd și asamblate într-un peisaj cu nuanță dramatică.

Detectivul nostru răsucește pe toate părțile eșeurile proprii, iubiturile intempestive și condiția ilicită de a vina vie-

țile altor oameni. Dramatismul adultului altora ne e împărțit, prin vocea lui, cinic, cu o luciditate care-ți da fiori. Pe de o parte, n-am vrea să asistăm la sfîșierea cuplurilor, pe de alta, există întotdeauna argumente descoperite pe parcurs, atît de echilibrate și de partea amantilor.

Cum se sufocă iubirea dintre doi oameni? Cînd e momentul în care știm dacă vrem să renunțăm sau preferăm să ducem o viață dublă? Ori, vorba femeii înșelate, Sarah Nash (care își omoară soțul în deplină cunoștință de cauză și de care se va îndrăgosti George): Ce faci cînd iubești într-adevăr? Îți asumi și varianta că, la un moment dat, celălalt s-ar putea să nu te mai iubească...

Cu alte cuvinte, îți însușești adevărul incertitudinii. Zic: luați-vă cartea, e bine de problematizat.

» **„S-a întors și a dispărut. Cu șfichiuirea părului ei strălucitor cu tot. S-a transformat în sunetul pașilor ei pe coridor, sunetul unei uși trîntite (poate doar o închisese, poate mi se păruese doar că o trîntise). Am simțit zgomotul mașinii. Apoi am simțit că mă prăbușesc. De două ori judecat – pentru un dublu eșec. Mă prăbușeam, deși stăteam la masa din bucătărie, cu piinea prăjită în gît, stăteam acolo fără să mă mișc, dar cîzînd intruna.”**

Graham Swift, *Lumina zilei*

Exorciștii

M-am crucit gîndindu-mă cam cum i-ar sta lui Gigi Becali în Parlamentul European (în Parlamentul României ar părea o persoană „normală”, indiferent ce-ar face), țînindu-le onorațiilor colegi un discurs fulminant despre cum merge treaba cu dracul, cum îl simte el prezența și cum îl poate arăta cu degetul prin sală. Ce-ar crede colegii lui despre el? Dar despre România? În ce ev sau în ce trib trăim? Apoi m-am liniștit. E „normal” ca Gigi Becali să se fi născut printre noi. El, săracul, nu are suficientă diplomatie (sau știință de

carte) pentru a se exprima în termeni mai elevați. Însă, în esență, nu face altceva decît să respecte o modă lansată de marii preoți ai nației, analiștii politici.

Ceea ce vedem în fiecare seară la televizor rareori e un comentariu, o discuție la rece, neimplicată, ci mai degrabă un ritual de exorcizare a nației, în care marii preoți încearcă să scoată raul („Dracu! Dracu!”, în traducerea lui Gigi Becali) la suprafața de printre gîndurile noastre de cetățeni buimaci, îl blestemă și îl arată cu degetul. Îndrăznesc să-i numesc „mari

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

preoți” pe analiștii neamului pentru că mai toți se mișcă pe scaunul de la talk-show cu o atitudine de guru, pentru că aproape la fiecare întrebare un soi de fanaticism, un fel de credință oarbă în naiba știe ce zeu sau religie de ocazie. Există doar cîțiva analiști pe care să nu-i fi văzut, măcar o dată, cu ochii injectați de nervi, pe ecranul televizorului. Apoi, e suficient să aflu evenimentele ca să știu dinainte ce vor spune analiștii și unde vor vedea ei raul („Dracu! Dracu!”). Și asta pentru că le știu dinainte credințele

de la care nu se abat niciodată, nici măcar de dragul unui exercițiu de curiozitate.

Bine, nu fac greșeala să spun că toți sînt o apă și-un pămînt, că nu există și excepții, dar cred că vreo trei categorii generale de oameni care ne exorcizează zilnic, prin intermediul media, putem identifica:

- » **exorciștii angajați**, aflați pe statul de plată al vreunui zeu de la Cotroceni, Palatul Victoria sau din Parlament;
- » **exorciștii temporari**, de regulă, preținși liber-cugetători, pentru care

prezența raului („Dracu! Dracu!”) este răspîndită pe bază de algoritm politic, dar de netăgăduit;

- » **exorciștii isterici**, ușor de recunoscut, pentru că din comentariile lor reiese de fiecare dată că Traian Băsescu e dracul însuși.

Așa că eu, cetățean din popor, nu vreau decît să le povestesc marilor preoți o caricatură genială din „Academia Cațavencu”: un om lat, iar lingă el, în picioare – un preot și un drac. Iar dracul spune: „N-ai scos, bre, pe nimeni! Am ieșit eu la o țigară”.

ENȚICLOPEDIA ENCARTA

Luiza VASILIU

Publicitate

Luiza Vasiliu

M-a surprins deunăzi un gînd înfiorător: ce s-a mai zaharisit Enciclopedia asta în ultima vreme, ce s-a mai alintat cu tot felul de nebunii nostalgice, de parc-ar fi o bătrînă doamnă cu părul împletit în codițe. Eei, mi-am spus, nu prea se mai poate așa. Trebuie să aruncăm cu vitriol, să scuipăm venin! În zadar am căutat o țintă, nimeni nu merita revărsarea asta de necuviințe. Și, cînd eram cît pe ce să mă las păgubaș și să scriu despre părearea de rău cu care află că pufuleții nu corespund normelor U.E., a apărut salvarea, sub formă de spam „cultural”. Numita Victorița Duțu, alias llinca Nathanael (sau invers), îmi scria că vrea să găsească potențiali cumpărători pentru picturile dumneaei, bașca vreun editor care să-i publice noul roman. I-am răspuns, foarte politicos, că nu doresc să primesc nici un fel de spam, fie el pentru viagra sau tablouri. Credeam că am înlăturat astfel orice neplăcere viitoare și că adresa mea a fost scoasă de pe lista doamnei. Greșeam. Peste două săptămîni primesc alt mail: „buna ziua din dorința de a comunica cu cei mai mari oameni de cultura din România va trimite roamnul meu în curs de apariție ar fi a cincea carte publicată ma nunesc Victorița Duțu cu pseudonimul literar ILINCA NATHANAEL”. Iată că îi ofer acum doamnei insistente prilejul de a intra în contact cu „cei mai mari oameni de cultură din România” (mă refer la cititorii „Suplimentului”, bineînțeles). Romanul se cheamă *Singularitatea tatălui*. E scris neglijent, plin de greșeli, de ortografie, de exprimare, de gîndire, de orice vreiți. 72 de pagini în Word, cu Times New Roman 12. 72 de pagini pe un ton de adolescență care n-are ce scrie azi în jurnal, dar totuși o face. Exemple: „Oare cum ar fi să trăim într-un țînut în care nimeni și nimic nu mai poate să ni-l invadeze cu mizeria zilnică și noi să nu ne mai putem descotors de el?”, „Cit va mai trebui să învățăm de la noi și de la alții ca să ne eliberăm de acest joc aberant al stăpînului și al sclavului din propriilor noastre dorințe?”. Pentru oamenii de cultură dormici să comunice cu doamna Nathanael, există: www.victoritadutu.home.ro. Aa, iar acțiunea romanului se petrece în lașul studentesc, motiv în plus ca Poliromul să culească urechile – ar putea fi un bestseller.

ISSN 1584-8272

